ISSN 1857-4424

Nr. **2** (92) • Casa de Creație a Republicii Moldova • februarie 2019

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ŞI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Valentina Cojocaru

Sumar

ELENA CULIN
„Oameni ca Eminescu răsar la depărtări de veacuri” 1

NATALIA CÎRLAN
O întâlnire de suflet cu poetul Iulian Filip 2

ELENA GRIȚCO
„Șapte note muzicale, e destinul vieții sale”.....3

MARINA NEGRU,
Un cadou de sărbători.....4

CRISTINA OANCEA
Jocurile de socializare 5

TATIANA BARANOV
Impactul Proiectului Novateca la modernizarea bibliotecilor publice din raionul Cantemir 6

LIUSEA URSACHI
Amintiri dureroase, depănate la bibliotecă.....8

VETA GHIMPU MUNTEANU
Valentina Cojocaru: „Văzui tinerețea mea” 9

VALENTINA VERLAN
Eminescu – un veac de nemurire!.....13

MIHAI CIMPOI
Sinele propriu și Eul altuia 14

ANDA VAHNOVAN
Regizorul și actrița.....15

SILVIA ZAPOROJAN
„Brăduțul înțelepciunii”.....16

VICTOR PLETOSU
Rolul actorilor sociali în conservarea și valorificarea fenomenului horal.....17

MARIANA COCIERU
Grigore Botezatu – eminent cercetător al folcloristicii românești din Basarabia 21

Susţineţi revista Realităţi Culturale, transferând 2% din impozitul pe venit, plătit în anul 2018!

Persoanele fizice, care depun declaraţia de venit pe anul 2018, pot să direcţioneze 2% din impozitul achitat deja către AO Casa de Creaţie a Republicii Moldova.

Pentru aceasta este suficient să indicaţi în ultima secţiune codul fiscal 1016620003540 (conform modelului de mai jos).

Important! Nu veţi suporta niciun cost suplimentar, se va transfera doar o parte din impozitele plătite deja anul anterior.

M O D E L

	Indicatorii	Cod	
M. Desemnarea procentuala	Desemnare procentuala direcţionata in favoarea organizatiei necomerciale de utilitate publica, cultele religioase şi parţile componente ale acestora, (2%)	**M1**	2
	Codul fiscal al beneficiarului in favoarea caruia se efectueaza desemnarea procentuala	**M2**	1016620003540

COLEGIUL DE REDACŢIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. **Varvara Buzilă**, Muzeul Naţional de Etnografie și Istorie Naturală

dr. hab. **Victor Ghilaș**

dr. **Mariana Cocieru**

Veta Ghimpu-Munteanu, Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan, Direcţia Cultură mun. Bălţi

Gheorghe Nicolaescu, Cabinetul metodic al Ministerului Educaţiei, Culturii și Cercetării

SOCIETATEA CULTURALĂ

Casa de Creaţie a Republicii Moldova

ISSN 1857-4424

Proiectul „Realităţi Culturale“

APARE CU SUPORTUL INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

Tel./fax redacţie: (022) 20-25-55
Telefoane: (022)20-25-53, 069392909 (Ion Șarban)
Mob.: 069 39 24 98 (Pavel Popa, redactor-șef)

E-mail: casadecreatie@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. Bucureşti, 68, oficiile 338, 324

Paginare și machetare: „Fox Trading” SRL

CULIN ELENA, ȘEFA BIBLIOTECII PUBLICE

„Oameni ca Eminescu răsar la depărtări de veacuri”

La data de 15 ianuarie 2019 a avut loc omagierea Marelui Poet Mihai Eminescu. Luceafărul poezii noastre ar fi împlinit 169 ani de la naștere.

Literatura noastră a avut de-a lungul timpului parte de poeți adevărați și deosebit de talentați, care ne-au lăsat o operă minunată de care putem fi întotdeauna mândri.

În această zi, Biblioteca Publică din s. Căplani raionul Ștefan Vodă a organizat omagiul cu genericul „Oameni ca Eminescu răsar la depărtări de veacuri” – recital de poezie și interpretare de cântece pe versurile marelui poet.

Când spunem Eminescu prima creație care ne vine în minte este poemul „Luceafărul”.

Elevii gimnaziului din localitatea noastră Pușcă Sanda, Bolozan Corina și Mădălina Balaban au înscenat un fragment din poemul „Luceafărul”. Captivați au rămas oaspeții și de cântecele interpretate de Calalb Laura care are o voce foarte frumoasă.

La activitate s-au evidențiat elevii Vrabie Dana, Iuraș Felicia, Spataru Bogdana, Grigorev Adelina, Zaharia Tina, Sîrbu Liviu, Bulai Dan ș.a. Ce-i care au fost prezenți au luat cu ei acele clipe fericite, de frumos și de tot ce este sfânt.

La finele activității am plecat cu toții la bustul lui Eminescu din parcul Casei de cultură unde a avut loc depunerea de flori, iar cei mai îndrăgostiți de creația poetului drag au recitat poezii

Și cu această deosebită ocazie exprim mulțumiri partenerilor Bibliotecii Publice care au pus umărul la organizarea acestui eveniment scump nouă –Casa de cultură, Biblioteca pentru copii, Gimnaziul.

NATALIA CÎRLAN, PROFESOARĂ, IP GIMNAZIUL „V. HANGANU", S. COCIULIA, R. CANTEMIR

O întâlnire de suflet cu poetul Iulian Filip

E ultima zi din toamna lui 2018. O zi cu soare, dar și cu ger ce pișcă de obraz. În IP Gimnaziul „V. Hanganu" din satul Cociulia, raionul Cantemir e mare forfotă. Toți sunt agitați în așteptarea oaspeților. Cu tradiționala pâine și sare sunt întâmpinați profesorii de limba și literatura română din întreg raionul, conduși de doamna Ana Burduja, specialist superior la Direcția Generală Învățământ Cantemir, la o întâlnire de suflet cu invitatul special – marele poet, Iulian Filip. Holul instituției a exploadat în aplauze, la apariția scriitorului, personalitate complexă, ce reprezintă o valoare incontestabilă a intelectualității din țara noastră, cunoscut și ca un artist polivalent: al cuvântului, al creionului și al penelului, unul dintre cei mai productivi oameni în cultura contemporană.

Ca imbold pentru a organiza această frumoasă întâlnire cu poetul, a fost scrisoarea elevului din clasa a III-a, Mihai Frunză, adresată lui Iulian Filip, în care își exprima dorința de a se întâlni cu un scriitor, din filmulețul prezentat la Concursul republican „Limba noastră-i o comoară", ediția a II-a dedicat poetului, cu ocazia aniversării a 70 de ani.

Proiectul și pregătirile pentru activitatea extracurriculară „Doar la noi acasă, limba ni-i lumină. Pe urmele frumoase ale poetului Iulian Filip" au fost monitorizate de profesoarele de limba și literatura română Natalia Cîrlan și Maria Grecu, fiind ajutate cu mare drag, de întregul colectiv pedagogic.

Sala de activități, frumos amenajată, ca o Casa Mare și gazdele primitoare Alin Perju și Adela Banaru, elevi ai clasei a IX-a, își întâmpină oaspeții cu vorbe frumoase și versuri alese din creația poetului.

Chiar din start, directorul instituției, dna Maria Avram, a prezentat Cartea de vizită a școlii, completată cu imaginile respective din filmulețul - Proiect Power Point.

Elevii din clasele a I-IX-a, îmbrăcați în strai național, ne-au facut o incursiune prin creația maestrului.

Micuții claselor primare ne-au readus în lumea frumoasă a copilăriei, am resimțit acele emoții trăite cândva, delectându-ne cu amintiri de neuitat. Ne-au cântat „Huța-huța", „Din neamul lui Păcală", „Brâul", au înscenat poezia teatralizată „Vânătorul și vânatul", ne-au îndulcit cu „Adresele dulci" și am zâmbit cu personajele din snoava „Tândală și Păcală".

Elevii claselor gimnaziale au reușit să ne răscolească sufletul și să ne atingă coardele inimii prin cântecele „Acasă ", „Lumea clară și frumoasă", poeziile „Vatra", „Domnul peste casa noastră", „Ca acasă? ", scenetele „ Gospodina Dina" și „Moara cu plăcinte".

Recitalul de poezii al elevilor din cl. a VIII – IX-a, ne-a prilejuit clipe de meditație profundă prin: „Suntem o limbă", „Poetul cu frunza lui", „De ce mă doare inima", „Temelia casei", „Cărunt", „Ultima lună de toamnă", „Despărțiri de toamnă". Emoții deosebite, nostalgie și lacrimi au adus cântecele „La Sofia", „Doina noastră" interpretate de Diana Pleș și Adriana Domenco, eleve în cl. a VII-a.

Cei mai curajoși elevi i-au adresat

întrebări poetului, la care au primit câte un răspuns minuțios și o cărticică cu autograf. Unii elevi, tentați de ispita căutărilor de creație și-au încercat arta scrisului, penelului, catrenelor, picturii, desenelor grafice, iar cei mai curajoși și-au expus lucrările pe un panou din holul instituției.

Cu cea mai mare admirație și mândrie, afirm că satul Cociulia are oameni frumoși la chip și la suflet, ospitalieri, un sat cu tradiții și obiceiuri frumoase, cu rădăcini istorice, folclor autentic. Ca argument, a fost apariția în scenă a dansatorilor din colectivele „Șoimii neamului" și „Mocăncuța", conduși de neobositul coreograf, Filimon Dimcea.

Activitatea a culminat cu Imnul Cociuliei, autorul căruia este Ion Boișteanu, muzică, Nicolae Mocanu, aranjament muzical, Mihai Balan, derulându-se în același timp și filmulețul „Dor de Cociulia", realizat de subsemnata.

Surprizele au continuat să bucure invitații: poetului i-a fost decernată Diplomă de onoare, un coșuleț cu darurile toamnei, suvenire, precum și o căciulă țurcănească, ca semn de amintire de neuitat. Iar celorlați oaspeți au fost împărțite cu generozitate de dna Maria Dimcea, locuitoare a satului, femeie cu un suflet de artist, niște „căciulițe-simbol", confecționate de Dumneaei.

Ne-am convins încă o dată, că doar împreună putem realiza lucruri frumoase, demne de apreciat, că „Doar acasă, limba ni-i lumină", așa cum afirma Iulian Filip. Consider, că este important, mai ales, în aceste timpuri, să ne menținem spiritul patriotic treaz, să nu ne uităm rădăcinile sfinte: casa părintească, leagănul copilăriei, țara, dulcele grai, strămoșii, și chiar dacă plecăm în lumea mare, să ne întoarcem cu dor acasă, la vetrele străbune și la părinții îndurerați ce ne așteaptă să revenim mereu, să le deschidem portița și să-i întrebăm ce mai fac, îmbrățișându-i cu caldură sufletească.

În final, vin cu un îndemn descoperit din sfătoasa poezie a lui Iulian Filip: să ne păstrăm verticalitatea spirituală, să valorificăm frumosul, tradițiile, obiceiurile la noi acasă și să mergem mereu doar pe „urmele frumoase"!

ELENA GRIȚCO, BIBLIOTECARĂ, BIBLIOTECA PENTRU COPII DROCHIA

„Șapte note muzicale, e destinul vieții sale"...

Zilele acestea am primit o invitație de conlucrare cu Grădinița „Florile dalbe " din or. Drochia. Aici urma să se desfășoare o activitate artistică organizată de către conducătorul cultural al instituției, dna Ala Grigoraș, cu genericul „Șapte note muzicale, e destinul vieții sale", dedicată Dariei Radu – compozitoare, interpretă, poetă, dirijoare de cor, profesoară.

„Panseluțele" dnei Angela Panteleev, educatoarea grupei pregătitoare, s-au manifestat pe deplin cu această ocazie. Dumneaei a avut grijă ca toți participanții să se simtă confortabil. Copiii au cântat, au dansat, au recitat, iar părinții prezenți la activitate nu s-au scumpit deloc în ale aplauzelor.

Evenimentul a reușit și cel mai mult au avut de câștigat copiii. Ei au luat cunoștință despre un om de cultură care-i iubește mult și se străduie să le facă viața mai interesantă. Prin cântecele îndrăgitei compozitoare, ei și-au exprimat dragostea față de meleagul natal, atașamentul față de jucăriile preferate, stima față de oamenii ce le poartă de grijă: părinți, bunei, pedagogi.

Ne-a plăcut sărbătoarea: ne-am odihnit frumos și am aflat multe lucruri noi și interesante, au concis copiii. Biblioteca copii Drochia a intervenit cu o mică victorină, stimulându-i pe participanți cu câte o surpriză dulce.

MARINA NEGRU, ȘEF DE BIBLIOTECĂ PUBLICĂ CHIRCA

UN CADOU DE SĂRBĂTORI

Grație Programului Novateca am schimbat multe lucruri și am modernizat Biblioteca publică Chirca! Și continui să o fac mai departe. În cadrul acestui Program, nu numai că am beneficiat de nenumărate ateliere de instruire la Biblioteca Publică Raională Anenii Noi în domeniul IT, ceea ce m-a schimbat pe mine, în primul rând, ca șef de bibliotecă, dar am căpătat multiple abilități și cunoștințe de utilizare a calculatorului, am participat activ la diferite inițiative.

Astfel, la finele anului 2015, am participat pentru prima dată la Concursul național „Componentele bibliotecii moderne". Timp de câteva săptămâni la rând participanții trebuiau să posteze în comentariile concursului câte o poză cu o descriere pe tema fiecărei săptămâni în parte. Fiind activă la toate cele cinci săptămâni, am câștigat un set de jocuri educative pe care în prezent le utilizăm la ora de joacă în cadrul SMB „EduJoc".

În anul 2016 am participat la un concurs lansat de Programul Novateca în cadrul căruia se cerea de scris o istorie de succes. Grație muncii, am fost aleasă printre câștigătoare, obținând o diplomă și premii. Apoi am aderat și la Campania „Ne vedem la bibliotecă" etapa a I-a din lunile septembrie până în noiembrie ale aceluiași an. M-am încadrat activ la două concursuri din cadrul Campaniei „Cea mai frumoasă aranjare a intrării în bibliotecă" și „Biblioteca în 90 secunde". La primul din ele am ocupat locul III, fiind premiată cu o tablă flipchart și un set de instruire.

În toamna anului 2017 în cadrul Fondului de Dezvoltare al bibliotecilor publice am replicat serviciul modern de bibliotecă „Tânărul foto-jurnalist de succes" preluat de la Biblioteca Publică Raională Căușeni. Pentru livrarea serviciului „Foto-jurnalistul în devenire" printre adolescenții clasei a IX-a, am facilitat de trei bean baguri și un aparat de fotografiat. Am căpătat abilități în advocacy și, cu susținerea Administrației Publice Locale, am pus jaluzele la ferestrele bibliotecii pentru a umbri spațiul, unde se află calculatoarele, am procurat un convector pentru a încălzi încăperea în timpul iernii, la fel am procurat patru scaune moi pentru sporirea comodității la livrarea serviciilor de bibliotecă. Țin să menționez aparatul administrativ local pentru conlucrare și susținere. Datorită acestui fapt am renovat spațiul bibliotecii și l-am făcut mai confortabil pentru a atrage câți mai mulți utilizatori.

Am participat la replicarea serviciului modern de bibliotecă „E-servicii guvernamentale" și am căpătat abilități în acest domeniu. Pentru livrarea serviciului „e-govService" am obținut rezultate frumoase, fiind aleasă de a mă implica în inițiativa e-Ambasadorilor ai serviciilor electronice publice. La propunerea coordonatorului regional, Oleg Potângă, am fost propusă să livrez instruiri în servicii de e-guvernare în luna aprilie 2018 pentru 8 bibliotecari din raionul Anenii Noi. A fost prima mea experiență în calitate de formator.

Am participat activ și la alte inițiative ale Programului Novateca: Campania de sensibilizare „Ne vedem la bibliotecă" etapa a II-a, Campania „E biblioteca mea". Am utilizat nenumărate metode de promovare a bibliotecii pe rețelele de socializare, fiind vizibili pe facebook.

Pentru reușite și rezultate majore în perioada implementării Programului Novateca, pentru efortul și munca depuse pentru utilizatorii din comunitate, pentru că am fost activă și am oferit suport bibliotecilor din rețea , am fost selectată și premiată cu o tabletă Lenovo.

Datorită Programului Novateca și a suportului Administrației Publice Locale unele vise au devenit realitate! Ceea ce mi-am dorit să procur pentru bibliotecă, am câștigat: jocuri educative, tablă flipchart, bean baguri, fotoaparat, tabletă și am procurat: jaluzele, scaune moi, convector.

Mulțumesc tuturor și fiecărui în parte, care a fost cu inima și sufletul întru susținerea, aprecierea și încurajarea în modernizarea bibliotecii publice! Doar împreună putem schimbă lucrurile și obține rezultate bune și foarte bune!

CRISTINA OANCEA, BIBLIOTECA PUBLICĂ „MIHAI EMINESCU", REZINA

JOCURILE DE SOCIALIZARE

Un joc este o activitate recreațională în care sunt implicați unul sau mai mulți participanți. Nevoia de joc este resimțită la orice vârstă, însă puțini dintre adulți acceptă ideea de a acorda timp activităților ludice, fără a înțelege care sunt efectele pe termen lung. Psihologii susțin că prin joc ne relaxăm și ne potențăm creativitatea. Copiii când se joacă intră într-o anumită stare, de bucurie, dar cel mai important este faptul că atunci când se joacă ei sunt curioși, abia așteaptă să vadă ce se întâmplă mai departe, cine câștigă. Copilul în timp ce acționează în joc percepe, memorează, gândește. Descoperă noi lucruri iar pe cele cunoscute caută să le explice încât pe lângă mișcare și bucurie mai intervine și un efort de gândire. În cadrul jocului colectiv are loc comunicarea verbală între copii, care dezvoltă limbajul, îmbogățește vocabularul iar sistemul verbal se intensifică. Limbajul devine un instrument de exprimare și de comunicare a impresiilor trăite, a emoțiilor, a dorințelor. Tot prin joc, copilul își dezvoltă emoțiile, trăsăturile social-morale și de caracter. Jocul prin natura sa dezvoltă spiritul de observație și de investigație al copilului, dezvoltă gândirea logică, creativă și flexibilă, cultivă imaginația, dezvoltă memoria, formează conduită morală.

Biblioteca Publică „Mihai Eminescu" din orașul Rezina, una din cele 15 cauze comunitare participante la eveniment a reușit să obțină un rezultat pozitiv. Acum copiii de la Biblioteca Publică „Mihai Eminescu" din orașul Rezina își ocupă timpul în mod util și frumos cu jocuri de societate datorită donației generoase în valoare de aproximativ 1000 Euro oferită de Vlad Gabriel, Societatea cu Răspundere Limitată „RHEINBRUCKE", Rotary Cosmopolitan și prietenilor de la Regatul Jocurilor din România.

Jocurile oferă un mod distractiv de a dezvolta abilitățile de gândire și de rezolvare a problemelor strategice ale copiilor. Bibliotecarul încurajează copiii și părinții să experimenteze, folosindu-și imaginația și să își asume roluri noi și provocări. Prin jocuri, părinții pot susține motivația copiilor pentru învățare, abordând noi subiecte și tematici. Jocurile reprezintă o valoare adăugată a bibliotecii, care este un spațiu sigur și primitor ce oferă copiilor posibilitatea de a învăța în afara școlii. Încurăjăm toți copiii să viziteze biblioteca din localitatea sa pentru a testa una din jocurile ce sunt în colecția instituției.

Vă așteptăm cu mare drag!

TATIANA BARANOV, SP. PR., SERVICIUL CULTURĂ ȘI TURISM, CANTEMIR

Impactul Proiectului *Novateca* la modernizarea bibliotecilor publice din raionul Cantemir

La 27 noiembrie 2018, la CIE Moldexpo, Programul Novateca în parteneriat cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a organizat Evenimentul de Celebrare a Succeselor, obținute pe perioada Proiectului Național Novateca: The Global Libraries Program în Moldova. Acest fapt remarcabil a reunit peste 300 de bibliotecari, reprezentanți ai autorităților publice centrale și locale, parteneri locali, naționali oferind o platformă pentru discuții informale și evidențiind cele mai inovatoare și valoroase inițiative ale instituțiilor publice respective, impactul acestora asupra dezvoltării active a comunităților locale din Moldova, precum și rolul noii Legi cu privire la biblioteci (nr.160 din 20.07.2017). Asigurarea în continuare a unei dezvoltări durabile a acestor instituții, va rămâne cea mai strălucită pagină din istoria lor din Republica Moldova. La acest eveniment frumos, instructiv, ingenios și elegant au participat și bibliotecile publice din raionul Cantemir.

Agenda evenimentului a fost constituită din ateliere demonstrative, masterclass-uri, prezentări și expuneri asupra impactului modernizării bibliotecilor din republica noastră prin discursuri Ignite, înfățișări a serviciilor noi de care dispun astăzi bibliotecile, cum ar fi: cinemateca virtuală, robotică, FabLab, coding și programare etc. Iar noi, în urma acestei întâlniri am acumulat experiență pentru a continua dezvoltarea continuă a serviciilor prin durabilitatea lor.

Bibliotecile publice din raionul Cantemir participă în cadrul Programului Novateca încă din anul 2015, de la început au fost incluse în rețea doar 18 instituții, treptat numărul lor a crescut ajungând la 28. Unitățile respective au fost dotate cu echipament performant de ul-

timă generație (calculatoare, laptopuri, imprimante multifuncționale, tablete, proiector) care au contribuit esențial la satisfacerea pozitivă a cerințelor proiectului, iar în urma lansării Inițiativei 1+1, la procurarea unui nou computer sau tabletă mai obțineau unul oferit de program.

O importanță deosebită o are faptul că pe parcurs programul a facilitat crearea și dezvoltarea serviciilor noi moderne de bibliotecă, campaniile de sensibilizare, replicarea serviciilor cu susținerea Fondului de Dezvoltare a Bibliotecilor Moderne. În urma vizitelor de studiu organizate în perioada proiectului, au beneficiat mult bibliotecarii din raion, consolidându-și în acest scop cunoștințele, identificând, dar și preluând cele mai valoroase practici, concomitent creând și promovând în realitate noi servicii, doar cheia succesului stă în atitudinea bibliotecarului față de biblioteca pe care o conduce.

Pe parcursul celor trei ani de implementare a proiectului, a fost efectuat un lucru enorm privind modernizarea și promovarea inovațiilor în bibliotecă, trecând astfel de la forma lor de activitate tradițională la cea modernă. În tot acest timp au urmat diverse instruiri ghidate de către Centrele Naționale și Regionale de Formare Profesională, beneficiind de cursuri de educație formală, non-formală și informală.

În cadrul multiplelor activități de Advocacy și Outreach, bibliotecarii au avut multe de învățat. Prin confruntarea provocărilor, ei au dat dovadă de rezulate bune în scopul atragerii investițiilor în bibliotecă.

În general, impactul implimentării proiectului a fost unul benefic și de succes pentru bibliotecile noastre, pentru că sau creat punți spre dezvoltare, au fost accumulate de către specialiștii în cauză noi cunoștințe între instituțiile de acest gen din țară cu unele de peste hotare. Toate activitățile programului Novateca au susținut în continuu dezvoltarea liderilor bibliotecari, contribuind astfel la îmbunătățirea competențelor și abilităților personalului bibliotecii și al comunității. Programul respectiv a oferit sprijin bibliotecilor publice pentru stabili parteneriate cu școlile, grădinițele locale, cu Agenția de Ocupare a Forței de Muncă. În urma acestor relații foarte necesare bibliotecile publice au devenit centre de comunicare active, care oferă servicii moderne pentru diverse categorii de utilizatori, încât ei să se bucure de o atmosferă confortabilă.

Proiectul a mai pus accentual și pe sustenabilitatea de menținere a rolului bibliotecilor în societate. Toate realizările proiectului au fost reflectate și promovate pe rețelele de socializare: Facebook, mass-media (Cuvântul liber, revista Realități Culturale), reuniuni profesionale, conferințe zonale, etc.

În acest context, și cu această ocazie exprim sincere mulțumiri tuturor susținătorilor programului, care au contribuit la implimentarea și desfășurarea cu succes a proiectului, în primul rând coordonatorului programului Novateca domnului Oleg Potîngă, Autorităţilor Publice Locale; echipei BPR Cantemir, director doamna Aurelia Nechit; formatorilor BPR Cantemir, Nadejda Coltuc și Elena Leasnicova; profesoarei Gimnaziului „M. Eminescu” din or. Cantemir doamnei Victoria Isac, voluntarilor Corpului Păcii Alex Bostian și Jemeson Coslow; colaboratorilor AOFM Cantemir; redactorului Ion Domenco; directorului Centrul de Sănătate Olga Hîțu, bibliotecarilor din raion și multor altora.

Noi împreună am demonstrat că, bibliotecile publice joacă un rol foarte important în comunitățile deservite, ele fiind principala instituţie care oferă servicii de informare și documenare sub diverse forme și în contexte diferite. Aceasta contribuție la dezvoltarea personală a utilizatorilor anume prin educaţia formală, prin activitățile desfășurate după încheierea orelor de școală, prin cultura informației, prin eficacitatea organizării timpului liber, dar și prin accesul la informaţii. Toate acestea demonstrează că biblioteca publică deține un rol special în comunitate, iar serviciile oferite de către aceasta sunt axate pe îndeplinirea acestui rol.

Programul Novateca activează în țara noastră începând cu anul 2012 și este implementat de IREX Moldova, cu susținerea Fundației Bill și Melinda Gates, în cooperare cu Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională.

LIUSEA URSACHI, ȘEFA BIBLIOTECII PUBLICE CETIRENI

AMINTIRI DUREROASE, DEPĂNATE LA BIBLIOTECĂ

Într-o duminică frumoasă din luna decembrie la Biblioteca Publică Cetireni a avut loc o activitate din cadrul serviciului de bibliotecă – „Istoria de lângă noi", care se menține deja pe parcursul a doi ani. De la bun început acest serviciu a fost proiectat ca o serie de întâlniri cu personalități născute la Cetireni, care au slujit cu credință și devotament dezvoltării și propășirii meleagului natal.

Invitați speciali de data aceasta au fost două personalități, două frumoase doamne – Ludmila Stratulat și Galina Popa (Racoviță).

Pe parcursul a două ore s-a discutat despre viața și activitatea dumnealor, poposind cu mare durere asupra copilăriei pe care au petrecut-o în ghiarele Siberiei. Lacrimile au persistat în ochii lor necontenit gata- gata să – și ee zborul spre acele timpuri de pomină. Cruntă a fost viața dumnealor. Așa s-a întâmplat că au fost trezite din somn și duse împreună cu mama și bunica (tatăl fusese arestat în 1946, iar bunelul nu era acasă) în Siberia,regiunea Tiumeni.

Acolo pe lângă toate, le-au mai schimbat și numele: Aglaia devenind Galina, Lucia – Ludmila, iar Arghira (mama lor) – Agripina.

Cu o duioșie aparte au vorbit doamnele despre mama, Arghira Racoviță, pe umerii firavi ai căreia a căzut toată responsabilitatea pentru supraviețuirea ei și a celor două fiice de 3 și 6 ani. Era foarte greu de trait pe acele vitrege meleaguri, fără a cunoaște limba lui Stalin și fără sprijin bărbătesc. Au avut noroc de bunelul, Alexandru, tatăl mamei, care întorcându-se a găsit casa pustie și a făcut tot posibilul și imposibilul șă ajungă la ele în Siberia să le ajute.

După cum își aminteau dumnealor nu țin minte s-o fi văzut pe mama vreo data zâmbind din acea zi fatală, mereu era cu ochii în lacrimi și cu întrebarea pe buze: de ce? Aceiaș întrebare și-a pus-o și poetul D. Matcovschi în poezia „Soartă" dedicată deportaților:

Soartă vitregă, eu vin
Să te bluestem, să te- alin
Să te-ntreb, poate-o să-mi spui:
Cine ne-a vândut și cui?

Un personaj interesant a fost tatăl, Pavel Racoviță,un om cu frică și dragoste de Dumnezeu, care frecventa biserica, ba mai și cânta în corul ei. În anul 1946, când fiica Galina avea doar 10 zile de la naștere a fost arestat. Mult timp după aceea nu s-a putut împăca cu soarta întrebându-se și el ca și soția lui, de ce?

De menționat că ambele doamne dispun de voci extraordinar de frumoase, pe care le-au moștenit de la mama. Foarte multe cântece au învățat de la ea. O predilecție aparte avea familia Racoviță pentru romanțe, mereu le cântau la toate evenimentele familiale, ba chiar și în Siberia. „Mama ne cânta seara când venea de la muncă, iar noi eram deja în pat". Tata cânta numai romanța „De ce m-aț I dus de lângă voi '' și plângea" – spun doamnele.

S-au întors la baștină în 1956 după moartea lui Stalin. Casa nu li s-a restituit (era amplasată primăria în ea), și au fost găzduiți de un moș. Apoi în 1972, practic la bătrânețe, și-au construit iar casă (construise și în Siberia) „tot cu poartă, tot frumoasă" exact ca în poezia lui Grigore Vieru „Balada celor deportați":

„Ne-au îndepărtat de casă,
Că aveam casă frumoasă.
Ruptune-au de-a noastră vatră,
Că aveam și gard de piatră.
……..
În Taiga lăsat-am casă,
Tot cu poartă, tot frumoasă.

La eveniment a participat și formația folclorică „Ciutura", care a alungat amintirile grele și a uns sufletele celor prezenți cu balzamul cântecelor folclorice culese din vatra satului.

În prezent pe scenă cântă numai doamna Galina Popa, fiind membră a Formației folclorice „Ciutura" din sat și a Formației de muzică academică „Vârsta de aur" din Ungheni.

Deasemenea în incinta bibliotecii a fost vernisată o expoziție de icoane și tablouri cusute din mărgeluțe de diferite forme și culori,care au impresionat prezența cu măiestria și răbdarea fără de margini a aceleiași Galina Popa.

Despre doamna Ludmila se spune că este o femeie frumoasă la chip și la suflet. „În mahala unde locuiește nu este alta mai sfătoasă, mai gospodină, mai săritoare la nevoie, mai bună la suflet – un model de cumsecădenie și omenie pentru întreaga localitate" – a remarcat Nina Andriucă, participantă la activitate.

La final doamna primar, prezentă la eveniment, a oferit flori și diplome invitatelor, urându-le viață lungă, sănătate și milțumindu-le pentru contribuția importantă adusă localității. Până la urmă toți cei prezenți au avut de învățat mai multe lecții: de istorie, de omenie și cumsecădenie.

„Am aflat foarte multe despre trecutul zbuciumat al acestor stimate doamne, despre perioada tristă și necunoscută pentru mine a istoriei, vreau și pe viitor să particip la activitățile din cadrul serviciului „Istoria de lângă noi" , care ne ajută a înțelege mai bine materialul respectiv din manualul de istorie", a punctat eleva clasei a 9 de la Gimnaziu Cetireni, Dubanjiu Daniela.

Valentina Cojocaru: „VĂZUI TINEREAȚEA MEA”

Puține cântărețe de la noi se pot lăuda cu popularitatea și succesul Valentinei Cojocaru. Vocea ei curgea ca un mir tamaduitor pe sufletele celor care o ascultau vrăjiți. A avut perioada ei de adevărată glorie. Culmile pe care se ridicase Valentina Cojocaru păreau a fi eterne. Viața, însă, și-a avut cursul și legile ei.

O cunoșteam de la radio și televiziune, o admiram și nici nu-mi închipuiam pe atunci, în adolescența mea, că va veni timpul să ne cunoaștem, ba mai mult să facem parte din aceeași companie, chiar și să devenim cumetri.

Despre toate acestea ceva mai târziu. Acum, însă, vreau să vă pun la dispoziție un dialog realizat cu Valentina Cojocaru - cântăreața care a ajuns la o vârstă semnificativă, vârsta de la care are ce ne relata cu înțelepciune despre viață și cântec.

V.Cojocaru: Chiar dacă am ajuns la o vârstă mai înaintată mă simt ca la 30-40 de ani. Mă strădui să merg prin viață cu același optimism pe care l-am avut mereu și încerc să mă uit cât mai rar în buletin. Îl rog pe bunul Dumnezeu să mă mai țină așa măcar vreo 10-15 ani.

V.Gh.M.: Știu că viața Dvs. artistică a fost foarte tumultuoasă, cu multe aplauze, flori și admirație, dar ați avut parte și de momente mai puțin plăcute când nu erau toate așa cum vă doreați. Cum depășeați aceste crize?

V.Cojocaru: Adevarat. Am avut în viața mea și momente mai triste, dar anume în aceste perioade am lansat și cele mai frumoase cântece. Cântam mereu și cântecul mă ajuta. Pe parcursul carierei am avut parte de frumoase realizări, de concerte mari, turnee prin fosta URSS și în străinătate.

V.Gh.M.: Cum era să fii adorată și aplaudată? Ce sentimente trăia Valentina Cojocaru atunci când ieșea în scenă, iar lumea era gata să o ia în brațe.

V.Cojocaru: Fără falsă modestie, mă voi lăuda acum un pic. Erau timpuri când se organizau concerte în sate mari, raioane, dedicate oamneilor muncii și de fiecare dată președinții de colhoz, sau conducerea raionului puneau condiția ca neapărat eu să fiu în aceste concerte. La Redacția muzică Radio veneau saci de scrisori cu solicitări pentru cântecele mele. De multe ori redactorii îmi înmânau din aceste scrisori care îmi erau direct adresate mie, cu versuri, cu declarații, uneori cu cântece și note. Eram răsfățată. Acum, uitându-mă în urmă știu că am lăsat ceva, am în fondurile radio vreo 200 de cântece ca „Are mama doi feciori”, „Văzui tinerețea mea”, „Tot am zis noroc, noroc”, “Viață cine te-a făcut”, balada „Miorita” în aranjament de Tudor Chiriac ce a fost menționată la Consiliul muzical internațional UNESCO. Sigur ca ași fi putut și ași fi dorit să las mai mult în urma mea, dar m-am mai luptat și pentru bunăstarea și demnitatea familiei mele, pentru a mea personală. Nu am mai avut eu o viață chiar presărată cu flori la acest paragraf, am avut și necazuri. Și totuși îmi pare rău că nu am făcut mai mult în domeniul creației.

V.Gh.M.: Fiecare dintre noi se gândește că poate face mai mult decât a făcut, dar dacă destinul v-a rezervat atât cât ați putut face, e suficient și cei care iubesc cântecul Valentinei Cojocaru, vă sunt recunoscători.

V.Cojocaru: Da, apropo, aș dori tuturor interpreților tineri să aibă în repertoriu lor măcar un cântec ca „Are mama doi feciori” care răsună de 38 de ani la toate posturile de radio și tv.

V.Gh.M.: Vă gândiți să vă mai organizați vreo serată de creație?

V.Cojocaru: Nu. În viața mea am avut 3 serate de creație și nu mai vreau. După ultima am stat chiar la spital cu inima. Nu, nu mai fac, vreau să mai trăiesc câțiva ani.

V.Gh.M.: A te naște cu har e un noroc, dar mai ales pentru o femeie care e și frumoasă. V-a ajutat frumusețea în cariera Dvs. artistică?

V.Cojocaru: Ăsta a fost și necazul meu pentru că am fost și invidiată.

Cineva considera că anume din cauza frumuseții sunt invitată peste tot, la diverse concerte și manifestări. Din alt punct de vedere, sigur, că frumusețea este o armă. Un artist trebuie să fie și plăcut la exterior nu numai talentat. Știi cum se zice în popor- "Frumos ca un artist". Atunci când ieși în scenă publicul te primește pentru început după exterior și abia la al doilea cântec începe a te asculta. Probabil eu am câștigat mult în viață având un pic de talent și un pic de frumusețe.

V.Gh.M.: Cât de des puteați deschide uși cu numele, talentul si frumusețea Dvs.?

V.Cojocaru: Mulțumesc, am deschis. Mai ales pe timpuri când nu puteai nimeri la vreun șef fără programări preventive. Era de ajuns sa ma apropii de secretară și să anunț că vreau să intru în audență și imediat mi se deschidea ușa. Puteam rezolva și probleme mai complicate.

V.Gh.M.: O femeie cu asemenea virtuți ca ale Valentinei Cojocaru nu a fost lipsită și de atiență sporita a bărbaților. Cum a fost?

V.Cojocaru: Vai de mine, pai, nu numai bărbații mă complimentau. De multe ori și femeiele. Câte îmi spuneau că atunci când aveam un program la televizor nu-și puteau dezlipi soții de ecran. Unele îmi spuneau:- "Ei, de-aș la fel de frumoasă ca dumneata, apoi toți bărbații ar fi fost ai mei". Iar eu, fiind atât de cunoscută, nu-mi puteam permite nici măcar să merg într-un restaurant să i-au masa cu un bărbat, sau să mă conducă acasă după o recepție.

V.Gh.M.: Astea sunt riscurile meseriei, a persoanelor publice.

Valentina Cojocaru a fost omul care a ținut la familia sa, care împreună cu țambalagiul Petre Dabija, nume foarte cunoscut printre muzicieni, și-au creat un cuib al său. Ați adus pe lume 2 copii, apoi s-a întâmplat ce s-a întâmplat la un moment dat, când toată lumea a rămas mirată că v-ați despărțit. Ceea ce m-a impresionat pe mine în mod special e că atunci când Petrică, asa-l numea toată lumea pentru omenia si bunătatea lui, s-a îmbolnăvit, l-ați luat la Dvs. acasă și l-ați îngrijit.

V.Cojocaru:Înainte de a se îmbolnăvi noi refacusem relația. Petrică a fost un foarte bun țambalagiu. Împreună am fost angajați în renumitul ansamblul „Mugurel" de cândva, unde am lucrat timp de 9 ani de zile. Apoi Petrică a trecut în orchestra „Lăutarii", la început dirijată de Gheorghe Usaci, apoi de Nicolae Botgros, după care a fost angajat în orchestra ansamblului „Joc". Iar eu mi-am continuat activitatea în orchestra "Folclor" a Radioteleviziunii, pentru că băiatul mai mare urma să meargă la școală, iar eu nu-mi mai puteam permite turnee pe 3-4 luni. Era bine și frumos în familia noastră, dar s-au întâmplat niște chestii, cum se mai întâmplă și în altele cupluri, peste care nu am putut trece. Dar știi cum se spune în Biblie – iartă și vei fi iertat. În viață și în carieră Petrică m-a ajutat foarte mult. Dacă nu aș fi fost atât de mult susținută de el, nu știu dacă ajungeam unde am ajuns. Ne sfătuiam în privința cântecelor, armoniei și a aranjamentelor lor. El de fire era foarte liniștit, avea un deosebit simț al umorului și mereu era vesel. Numi interzicea să plec în turnee, peste hotare. Ori eu plecam cu foarte multe colective atât profesioniste cât și de amatori. Trecusem împreună peste acea ruptură din viața noastră, reîncepusem viața de familie,

dar s-a îmbolnăvit. I-am fost alături până a plecat în lumea celor drepți. Am avut grijă ca după, să fac și toate rânduelele creștinești.

V.Gh.M.: Acum făcând o retrospecție, la sigur constatați că anume Petre Dabija v-a fost sufletul pereche.

V.Cojocaru: Da, sigur. După ce a decedat eu nu m-am mai recăsătorit. A fost și va rămâne tatăl copiilor mei și soțul cu care ne-am căsătorit din dragoste. Nestinsă să-i fie amintirea.

V.Gh.M.: Ați pomenit de plecările Dvs. în diverse turnee. Pe unde anume ați fost și care din turnee vi s-a întipărit cel mai bine în memorie?

V.Cojocaru: Am fost prin toată fosta URSS și prin toată Europa, Danemarca, Olanda, Germania, Franța, precum și pe insulele Filipine, Sri Lanka, în Japonia, Africa – Etiopia. Dar cel mai mult m-a impresionat Olanda. Venisem acolo în februarie, pe aproape de ziua mea de naștere. Amsterdamul era ca în poveste, peste tot creașteau lalele de diferite culori. Mie mi-au dat în hotel un numar de lux si când am intrat pe masă era un enorm buchet de lalele multicolore. A fost minunat.

V.Gh.M.: Stimată, Valentina Cojocaru, cum e să mai cânți și la vârsta asta?

V.Cojocaru: E foarte greu să-ți păstrezi vocea și să te menții fizic. Timbrul vocii se schimbă cu timpul. Mai ales noi cei care am cântat doar pe viu, la aer liber sau în săli reci.

V.Gh.M.: Valentina Cojocaru are în repertoriu niște cântece foarte frumoase și mai ales cele de altă dată, majoritatea folclor pur. Cum le găseați?

V.Cojocaru: Dumitru Blajinu, dirijorul orchestrei „Folclor” unde activam, ne trimitea pe teren să culegem folclor. Și eu am foarte multe cântece culese de la mine din satul Ciuciulea, Glodeni, unele de la mama mea. Am cules și din satele de dincolo de Cahul. De acolo am superbul cântec „Cântă puiul cucului” și altele.

V.Gh.M.: Când întreb astăzi tinerii interpreți de ce nu merg pe teren să culeagă folclor ei spun că nu mai există, că nu mai găsesc nimic.

V.Cojocaru: Nu-i adevărat. Există, numai că lenea-i mare. Ei mai degrabă improvizează, merg la autori decât să meargă prin sate. Adevărul că și eu am multe cântece de autor în repertoriu, dar și improvizații de ale mele.

V.Gh.M.: Pe timpuri cântăreîii care-și făceau singuri cântecele precum erau Nicolae Sulac, Teodor Negară, Nicolae Glib nu îndrăzneau să-și pună semnătura, de ce?

V.Cojocaru: Păi, ferească sfântul să fi auzit cei din consiliul atistic că interpretul semnează melodia și textul, că imediat li se reproșa că nu sunt membrii ai Uniunii scriitorilor sau compozitorilor. De exemplu cântecul “Suntem două surioare” e melodia mea, dar niciodată nu am spus acest lucru.

V.Gh.M.: De ce? Era prea mare responsabilitatea?

V.Cojocaru: Bineînțeles. Sunt astăzi cântăreți care lansează albume cu 15-16 cântece pe ele și anunță că mai au cam pe atâtea în lucru. Întrebarea e de unde le au, ce le găsesc așa prin curte, sigur că improvizează, se adresează autorilor.

V.Gh.M.: Vreau să vă întreb de cei doi bărbați maturi, fii Dvs.

V.Cojocaru: Da, sunt mândră că sunt alături de mine. Băeții mei au fost plecați mulți ani peste hoatre, acum slavă Domnului au revenit în țară. Avem o relație frumoasă, suntem mai mult prieteni decât mamă și fii. Bineînțeles că ei își au viețile lor, eu nu-i controlez, fiindcă nici mie nu mi-a plăcut să fiu verificată. Au locuințele lor. Unul stă la vre-o 4-5 cartiere mai sus de mine, altul la 4-5 mai jos, dar ne întâlnim în fiecare zi la mine la masă. Ei sunt foarte bucuroși că pot servi mâncăruri gustoase. Norocul lor e e că mie îmi place foarte mult bucătăria. Dar pe de altă parte, într-un fel, eu mă revanșez pentru timpul pe care nu le-am acordat în copilărie. Din cauza activității mele artistice nu le-am mai citit seara o poveste, nu am fost cu ei la film.

V.Gh.M.: Vă cunosc de foarte mulți ani, ba pe timpuri chiar aveam cercul nostru de prieteni, deci știu un pic mai multe despre Valentina Cojocaru. Țin minte și primul Dvs. apartament unul foarte modest de pe strada Munceşti, v-ați zbătut foarte mult ca să asigurați familia cu un spațiu locativ decent. Astăzi vă găsesc într-unul modern și nou așa cum i se cuvine unei doamne a cântecului nostru popular care a muncit o viață pentru un trai frumos.

V.Cojocaru: Da, am trecut prin mai multe sectoare ale orașului ca să ajung unde îmi doream întotdeauna, în centru. Ca să pot merge pe jos la Palatul Național, la Filarmonică, la piață. Deși toată viața mi-am dorit o casă la curte, vis neîmplinit.

V.Gh.M.: Cum s-ar caracteriza Valentina Cojocaru?

V.Cojocaru: Liberă în comunicare, simplă, sinceră, cu picioarele pe pământ, omul care își știe locul.

V.Gh.M.: Sunteți și o fire explozivă, suferiți din cauza aceasta?

V.Cojocaru: Foarte mult. Îmi pare rău că uneori nu mă pot abține.

V.Gh.M.: Stimată doamnă, vă mulțumesc că și de această dată ați foast foarte deschisă în dialogul nostru. În numele tuturor fanilor Dvs. vă urez de sănătate, ani mulți înainte cu bucuria împlinirilor.

V.Cojocaru: Și eu vă mulțumesc pentru aprecieri și respect.

Veta Ghimpu Munteanu
Maestru în artă

VALENTINA VERLAN, BIBLIOTECA PUBLICĂ MOLOVATA NOUĂ

EMINESCU – UN VEAC DE NEMURIRE!

Eminescu a fost și continuă a fi cel mai mare poet, prozator și jurnalist național, cea mai importantă voce poetică din literatura română. Mihai Eminescu este personalitatea cu o operă monumentală, care ne reprezintă în fața lumii întregi.

Cu această ocazie Biblioteca publică din satul Molovata Nouă, raionul Dubăsari a organizat ZIUA UȘILOR DESCHISE cu genericul „Să-l cunoaștem pe Eminescu”.

Această manifestare culturală a inclus un ciclu de activități consacrate zilei de naștere a marelui poet cum ar fi: excursii la bibliotecă; ciclul de lecturi eminesciene „Eminescu – cel mai mare poet al neamului”; polițe tematice cu genericul „Eminescu – o lume dăruită nouă” etc.

Participanți la acest eveniment au fost elevii Gimnaziului „Anatol Codru” din localitate, profesori și beneficiarii. În acest context, pentru prima dată, au păşit pragul bibliotecii publice elevii clasei 1-a , ghidaţi de profesoara lor dna Aliona Carpov. Erau foarte curioși și interesaţi despre tor ce se întâmpla în jurul lor. De rând cu toate, ei au mai vizionat la calculator și filmul „Eminescu și opera sa pentru copii”.

Elevii claselor a II-a, a III-a și a IV-a au venit la bibliotecă împreună cu profesoarele lor doamnele Elena Cebotari, Elena Socolovschi și Axenia Ursu. În această zi de Sf. Vasile ei ne-au semănat, ne-au urat la mulți ani cu sănătate și roade bogate, după care au recitat cu mul har poeziile îndrăgitului poet. Desigur, au fost răsplătiți cu daruri de sărbători: nuci, bomboane și dulciuri. Recitalul de poezie a cuprins și renumitele creații: „Ce te legeni”, „Somnoroase păsărele”, „O rămâi” ș.a. Elevii au participat activ la mai multe discuţii, acumulând noi cunoștințe despre opera eminesciană. Ei ne-au creat o atmosferă cu adevărat Dumnezeiască.

– Îndemnul nostru către tânărul public a fost:

– Iubiți-l pe Eminescu – poetul sufletului neamului nostru.

Aplecați-vă înțelepciunea asupra operei Măriei Sale, așa veți înțelege mai bine viața și o veți trăi cu tâlc.

Cele mai frumoase clipe fotografice le-am postat pe www.facebooc.com biblioteca publică Molovata Nouă impactul cărora a fost de peste 6000 de vizualizări și 1500 interacţiuni, un frumos rezultat pentru o bibliotecă comunală.

ACAD. MIHAI CIMPOI

Sinele propriu și Eul altuia

Dumitru Păsat vine dintr-o frumoasă salbă de sate sud-basarabene, localitatea sa naturală numindu-se Slobozia Mare, în care se vorbește frumos românește și se dansează cu o ușurință aeriană ieșită din comun, dar vine cu altă vocație, înrudită, ce-i drept cu aceste două facultăți: aceea a *dialogului.* Or, angajarea într-o conversație dialogică presupune aceeași vorbire frumoasă despre lucrurile esențiale și o asemănătoare mișcare elegantă și nestingherită, ca în dans, în lumea ideilor. De ce își propune să realizeze atari întreprinderi de inițiere prin intermediul dialogurilor de tip socratic, al unor instructive *mise-en thème*, al unor microstudii, despre personalități marcante sau al unor proiecții „iluministe" asupra a ceea ce se întâmplă în domeniul cunoașterii, zisă mai savant epistemologie, gnoseologie. Cei mai învățați folosesc și noțiune de metafizică, ce semnifică o cunoaștere a cauzelor prime și a principiilor lucrurilor, după cum procedează și titularul cărții *La vatra slovelor cu tâlc,* apărută la finele anului 2018.

Dumitru Păsat ne îndeamnă să-l urmăm, în felul în care îl urmau în plimbările peripatetice învățăceii pe Aristotel, în aceste tărâmuri ale lucrurilor, fenomenelor, proceselor și în lumea – enigmatică, problematică sau „catilinară" (cum îi zicea Eminescu cu un termen din germană) – filosofilor. Ne convoacă, astfel zis, la o imaginară vatră a slovelor cu tâlc, la care să ascultăm, în liniște vorbirea aleasă a gânditorilor plăsmuiți ca niște spirite: K. Marx, Im. Kant, A. Schopenhauer, G. Fechner, M. Heidegger, G. Leibniz, Fr. Nietzsche ș. a.

Suntem puși în fața unor *generalități*, în fața unor *idei primite*, precum spun francezii, dar și în fața cugetătorilor ce stau – în mod eminescian – palizi și adânc aplecați, încercând să capteze, ca și bătrânul dascăl din *Scrisoarea I*, al cărui prototip este Kant, universul în „degetul cel mic".

Începem prin a identifica în persoana lui Dumitru Păsat, un *om dia-*

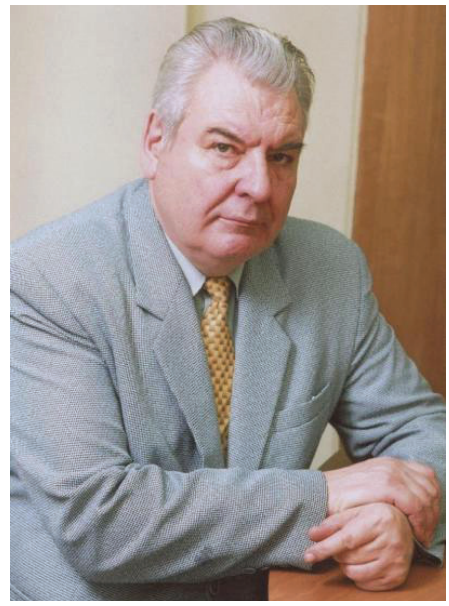

logal, un angajator în conversație, dat totodată și un angajat în conversație, o ființă *întrebătoare* și de asemenea o ființă *întrebată.* Dialogul se produce cu inversarea rolurilor, cu aplicarea unui dublu referențial ce vizează Sinele propriu și Eul altuia... Cu alte cuvinte, e o ipostază localizată a raportorului EU/CELĂLALT, spre care e axată lumea modernă și cea postmodernă.

Ancora investigativă e, în mod sigur, aruncată în ceea ce se întâmplă în procesele de cunoaștere actuale. Ne sunt aduse, caleidoscopic, în fața ochilor gânditorii Antichității, ai Renașterii, cei germani care au modelat intelectual pe marii noștri români și cei din contemporaneitatea imediată.

Ceea ce remarcăm e ca, pe lângă explicația mai savantă, mai absconsă, dăm de un discurs publicistic și eseistic mai liber, mai accesibil, *ad usum delphini.*

O altă notă particulară a studiilor, portretelor, dialogurilor sale este relevarea interconexiunilor filosofiei românești cu filosofia universală, a modului românesc, nicasian (adică de la Noica) de a gândi ființa cu cea, să zicem, heideggeriană.

Suntem convinși, cu lux de dovezi platoniciene, că avem o filosofie românească și că avem filosofi români cu personalitate, cu sisteme chiar, cu un *Weltanschaung* pronunțat (și aici, în afară de Noica, deja citat de noi, i-am putea numi pe Dimitrie Cantemir, Lucian Blaga, Titu Maiorescu, Mihai Eminescu, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Mircea Eliade, Vasile Conta, Emil Cioran, Alexie Mateevici, Mircea Vulcănescu, Constantin Rădulescu-Motru, Camil Petrescu – toți aceștia constituind puncte de referință ale intervențiilor sale). Românii nu se limitează doar la o preluare de doctrine, concepte, postulate, la blagienele influențe catalitice și modelatoare, ci vin adesea cu moduri de abordare, declicuri hermeneutice proprii, trecute prin „pământul proaspăt al propriului suflet", precum zicea, el însuși eminescianizând kantianismul sau shopenhauerismul. Astfel, suntem atenționați că Rădulescu-Motru nu evită științele bazate e experiență, opunându-se kantianismului care nu lua în considerare cunoașterea specializată, științifică, ci doar fenomenul conștiinței în genere. Noica analizează lucrul în sine kantian din perspectiva unei noi ontologii, care depășește epistemologia. Maiorescu citește *Critica rațiunii pure* din perspectivă psihologică, Blaga, care vedea în Kant „cea mai temeinică și cea mai bine fundamentară a posibilității metafizicii, înțeleasă drept o cunoaștere a absolutului", adaugă „orizontul concret al lumii sensibile" și „orizontul misterului în vederea revelării acestuia".

Aria preocupărilor și investigațiilor lui Dumitru Păsat este deosebit de largă, cuprinzând domeniul general al culturii, folclorului, literaturii, științelor socio-umane și cele ale naturii, pedagogiei. El pledează pentru o cultură a gândirii, pentru iscusința de a pune întrebări, de a pune sarcini și de a găsi răspunsuri și soluții adecvate pentru transformarea originarului dialogal într-un original „monumentalizat".

Îndemnul scriitorului și filosofului Dumitru Păsat de a-l urma , de a participa la colocuțiunile sale, la o aleasă și nobilă stirpe, merită toată atenția noastră.

ANDA VAHNOVAN, BLOGGER, JURNALIST, DOCTOR ÎN SOCIOLOGIE

REGIZORUL ȘI ACTRIȚA

Și era o iarnă din aia grea, cu fulgi mari, grei și apoși și străzile pline de maldări de zăpadă înghețată, adunată de-a lungul trotuarelor și înnegrită pe la margini. Circulația devenise imposibilă. În acel an mulți orășeni au fost nevoiți să renunțe la pozele de lângă bradul din centrul orașului, înconjurat de Moși (transformați în Crăciuni), reni și Albele-ca-Zăpada (care încă nu dispăruse) – personaje decupate din carton – sub care scria „1991". Și neapărat „La mulți ani" transformat din vechiul „Cu Anul Nou"!

Eram fericită pentru că acel Revelion urma să fie mai special. Am fost invitați la nanul meu, Grigore, care stătea pe bulevardul Dacia, vis-a-vis de biblioteca „Lomonosov". Bibliotecă, pe care, sincer, o uram pentru zecile de ore petrecute în sala de muzică, ascultând în căști creațiile celebrilor clasici – activitate impusă ca temă de casă de la școala de muzică pe care o urmam de voie, de nevoie.

Urma să fie o masă deosebită, pentru că nanul fusese la vânătoare. Era un vânător împătimit, iar momentul, când îmi arătase pentru prima dată pușca lui adevărată, a fost rupt parcă dintr-un film western. Împușcase doi fazani. Grași și frumoși. Așa îi spusese tatei la telefon. Iar nana Ecaterina pregătea friptura, umplea prunele uscate cu nuci și dăduse în balcon răciturile ca să se prindă. Și i-a mai zis tatei că se pregătește serios pentru că urma să vină de la Moscova Emil. Nu prea știam despre cine era vorba, dar ai mei păreau fascinați dar și un pic agitați. Tata și-a luat costumul cel de mers doar la nunți și tot ezita asupra cravatei. Mama și-a pus paltonul cu guler de vulpe și mărgelele din lemn de sandal – niște trandafiri sculptați – mirosul cărora îmi amintește și acum de sărbători. Iar inelul de aur cu piatră ovală roz-pal, obținut prin mari relații și eforturi de la „Aureola", încununa ținuta ei festivă. M-au chitit frumușel și pe mine, ca doar, deh, Domn regizor! Da de m-a găsi potrivită pentru vreun rol? Măcar și unul neînsemnat. Că doar era vorba despre „Mosfilm", nu?

Am traversat bulevardul pe jos, de la porțile orașului și până la „Lomonosov", greu și cu viscolul în față printre oamenii înfofoliți cu blănuri și paltoane, care înaintau dârz cu torturi „Kievskii" și „Scazka" în mână, legate cu sfoară maro, cu plase cu mandarine și portocale și cu tăvi cu mâncare învelite în pungi. Iar în cap, majoritatea purtau câte o căciulă din aia de nurcă, rusească, simbolul bunăstării epocii urss-iste, pe care le detestam de mică. Mirosea a brad de la scârtele de brazi vii, ce își mai așteptau cumpărătorii întârziați dar și a mandarine. Mirosul copilăriei.

Regizorul era carismatic. Toți i se adresau cu mult respect „Maestre!". Mie, însă, îmi amintea un pic de Carlson din desenul animat sovietic, pentru că avea bretele cu margini de piele maro prinse la pantaloni, o burtă revărsată peste centură și chiar unele trăsături asemănătoare personajului. Vorbea prea românește pentru acele vremuri. Vorbea tare și mult și gesticula cu nerv. Chiar și pe noi, copiii, instruiți să nu facem gălăgie și, mai ales, să nu îl întrerupem, ne-a ținut cu sufletul la gură cu poveștile lui despre studiouri, probleme la filmări, actori și regizori celebri – rupte dintr-o altă lume – lumea cinematografiei. Mulți ani mai târziu am aflat că lucrase cu Martin Scorsese la filmul „Ana Pavlova", iar Jack Nicolson și Robert de Niro au visat să ajungă în vreunul din filmele lui. Cel din urmă venise la Moscova pentru că acceptase un rol episodic în „Ana Pavlova", dar conducerea Goskino a interzis apariția unui actor american într-un film sovietic. Era anul 1982.

Așadar, acel Emil din amintirile mele, era de fapt, un geniu. Recunoscut și adorat în lumea cinematografiei, după succesele filmelor „Lăutarii", „O șatră urcă la cer" și „Gingașa și tandra mea fiară", în care jucase și nanul Grigore și a căror coloană sonoră era semnată de un alt geniu – Eugen Doga. Probabil, acele nume ciudate și străine atunci urechilor mele, erau de fapt ei, starurile hollywoodiene, pe atunci necunoscuți nouă, pentru că pe cei sovietici – Yankovskii și Belyaieva, Svetlana Toma, Kiril Lavrov – îi recunoșteam deja.

Era genial. Un pic egocentric. Vorbea mult despre el și reușitele lui. Acum înțeleg că avea și motive. Atunci, însă, îmi părea chiar caraghios. Din când în când, mai lua câte o ceapa verde de pe masă și o mânca rapid, începând de le capătul alb și până la ultima frunză din coadă. În liniștea care se lăsa se auzea doar ronțăitul ferm, care mi-a sunat în urechi toată seara. „Mosfilm", cad-

ru, filmări în Franța, în Germania, dublură și... ceapa... Nu se legau în capul meu nicicum. Nici chiar îndemânarea perfectă de a servi friptura de fazan cu cuțitul și furculița, din vasele scumpe de porțelan „Madonna” nu mi-au putut șterge imaginea acele cepe.

Dintr-o dată se auzi soneria și toți s-au uitat nedumeriți unul la celălalt. Mai așteptau pe cineva? Nu prea. Nanul Grigore s-a îndreptat spre ușă, iar noi, droaia de copii am alergat după el, curioși, în speranța că o fi Moșul. Era o doamnă frumoasă. Întreba de Emil, iar acesta, auzindu-i vocea, ieșise supărat în coridor să discute cu ea. Era o actriță. Aflase nu știu de unde, că în acea seara, marele regizor va fi la această adresă și a făcut orice numai ca să ajungă. Voia un rol. Discuția a fost scurtă și maestrul a revenit în apartament, trântind nervos ușa după el. Tatei i se făcuse milă de femeie și o petrecuse până jos, la bloc.

Mai rămâneau doar câteva minute până la ora 12. Ceasul de pe

ecranul televizorului epuiza ultimele clipe ale anului. Trei, doi, unu... șampania a explodat, paharele de cristal au fost umplute, toți se îmbrățișau și își urau La multi ani!!! Am alergat la geam, ademeniți de bubuitul artificiilor, care se vedeau perfect de la etajul opt. Cerul se umpluse de lumini multicolore și se auzeau râsete și urale de pe la balcoanele vecine.

Pe tot bulevardul Dacia nu era țipenie de om. Pe fundalul acelei feerii de culori, am zărit, în stația de troleibuz de la bibliotecă, o singură persoană.

Actrița.

SILVIA ZAPOROJAN, DIRECTOR ADJUNCT, BIBLIOTECA PENTRU COPII, OR. DROCHIA

„Brăduțul înțelepciunii”

Inaugurarea brăduțului a avut loc cu participarea elevilor cl. a II-a „B” a LT „Ștefan cel Mare” din Drochia. Învățătoarea lor, doamna Rodica Golban a venit împreună cu discipolii săi, care cunoșteau o mulțime de poezii dedicate evenimentului respectiv.

La „Brăduțul înțelepciunii” ei au fost întâmpinați de către „Bunicuța cu povești”, în rol – bibliotecara Nina Bejan. Ea le-a povestit nepoțeilor Legenda Iernii, apoi i-a învățat să confecționeze fulgi din hârtie. N-au lipsit nici dulciurile, oferite de bunică și bibliotecara Elena Grițco, care le-a făcut cunoștință beneficiarilor bibliotecii și de o expoziție de carte, având ca generic aceiași tematică. Silvia Zaporojan abia de reușea să facă poze și filmări, pentru a fixa întâmplarea.

Brăduțul de Anul Nou își așteap-

tă cu drag noii vizitatori. Pe perioada Vacanței de Crăciun aici vor fi organizate întâlniri cu Moș Crăciun și Fulguța, eroii din poveștile preferate, șezători de colinde, ghicitori, cântece și ore vesele.

VICTOR PLETOSU, DOCTORAND, INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „BOGDAN PETRICEICU-HASDEU”

Rolul actorilor sociali în conservarea și valorificarea fenomenului horal

Problema cercetării fenomenului horal este actuală și prezintă un interes considerabil pentru cercetare, deoarece, hora este un simbol de sorginte solară, de o puternică unitate între oameni și generații, considerată fundamentul dansurilor folclorice, creație expresivă și profundă a poporului care dezvăluie aspirațiile și sentimentele naționale, precum și un domeniu foarte important al patrimoniului cultural imaterial. În planul cercetării culturii tradiționale românești este realizată o radiografiere a culturii coregrafice și o investigație de adâncime a dansurilor, precum și a contextelor ceremonial-ritualice.

Hora este un dans țărănesc realizat într-un cerc mare și închis, care reunește întreaga adunare. Descoperirea unei reprezentări în ceramică a unei hore formate din 6 femei, aparținând culturii Cucuteni-Tripolie, sugerează faptul ca hora a apărut cu mai mult de 5000 de ani în urmă, în vatra vechii Dacii. Simțul horal accentuează legătura cu strămoșii daco-romani și datinile vechi perpetuate. Rolul magic al horei s-a transmis până în prezent prin intermediul comunităților locale, care comunică, se identifică și se solidarizează prin intermediul acestui dans. Cercul ritualic al horei se potrivește cu sufletul omului și permite integrarea întregii comunități în dans.

În virtutea semnificațiilor de simbol identitar național, hora simbolizează sentimental de coeziune și protecție contra acțiunilor din afară. Erosul este elementul central al relației dintre fecior și fată ca simboluri ale masculinității și feminității. Atributele tinereții sunt adunate și ipostaziate coregrafic, fiind puse contrastiv în fața bătrâneții. Structura actanțială a horei ilustrează că, flăcăul dansator este perceput ca un simbol al vigorii masculine, al vitalității, curajului, înțelepciunii și al sănătății, fata – simbolul frumuseții și perfecțiunii, iar actul coregrafic – o modalitatea prin care aceste calități regeneratoare se manifestă prin transfigurare artistică.

Dacă efectuăm o analiză axată pe reliefarea rolului dansului în cadrul unui ceremonial, dar și pe interpretarea simbolurilor și motivelor din textul strigăturilor, precum și al figurilor coregrafice, observăm că strigătura are un rol esențial în arhitectura coregrafică, prin a dicta ritmicitatea și a institui un dialog între dansatori și spectatori. Plinătatea spectrului de manifestări ale fenomenului horal concentrează valorile esențiale ale folclorului muzical, literar, coregrafic și teatral și certifică geniul creator al neamului nostru. Jocul popular evidențiază sincretismul elementelor sale constitutive: muzica instrumentală (melosul), costumul tradițional, strigăturile de dragoste și satirice, bătăile din palme, pașii bătuți și chiuiturile într-o simbioză armonioasă a valorilor tradiționale.

Sensibilizăm purtătorii și consumatorii acestui act cultural la care participă toată comunitatea, pentru dăinuirea și statornicirea acestei valori autentice și originale în stare genuină, conform tiparelor scenariului tradițional, ca pe o paradigmă lăsată drept moștenire de strămoșii noștri pentru a păstra cu sfințenie normele eticii și esteticii populare, ordinii ancestrale și disciplinii sociale. Structura cronotopică a horei, demonstrează că, semeni unei deontologii profesionale, ceata de flăcăi consacrați, care întrunesc floarea tineretului satului tradițional, tocmesc lăutari și organizează hora de sărbătoare în centrul localității, de hram, a doua sau a treia zi de Crăciun sau Paști, cu binecuvântarea bisericii și cu susținerea administrației publice. Aleși după criteriul calităților artistice, flăcăii pregătesc un repertoriu prolific de dansuri folclorice în funcție de vatra etnografică, sau în funcție de fondul ideatic, sentimental și tematic. Spre exemplu, funcția premaritală a horei: fetele mari sunt scoase prima dată la joc primăvara, iar novicii trec în lumea flăcăilor la hurdughie în ajunul sărbătorilor de iarnă.

Prin urmare, rosturile sociale ale horei, ca tradiție etnofolclorică, dar și ca pilon esențial de afirmare a identității naționale istorico-culturale, sunt: solidaritatea comunitară prin sentimentul originalității, coeziunea socială, fortificarea memoriei colectivității, asigurarea comunicării între generații și respectarea tradiției, transmiterea valorilor, cultivarea generațiilor de copii și tineri în spiritul civic al creatorilor și purtătorilor de patrimoniul intangibil viu.

Conservarea și valorificarea horei este o responsabilitate asumată autoritățile administrației publice locale și centrale, instituțiile de educație, cultură, știință și mass-media, precum și organizațiile societății civile, desfășurînd o activitate complexă de inventariere, documentare, cercetare, conservare, valorificare, promovare și completare a arhivelor cu înregistrări, conform Convenției UNESCO privind salvgardarea Patrimoniului Cultural Imaterial, adoptate la Paris în anul 2003.

Opera de protejare a tradițiilor coregrafice presupune aplicarea mecanismelor durabile de sporire a vizibilității și de întreținere a viabili-

tăţii acestui element inclus în Registrul Naţional al Patrimoniului Cultural Imaterial: prevederile cadrului normativ, resursele financiare şi materiale pentru stimularea activităţii formaţiilor artistice, instituţiile şi organizaţiile responsabile de organizarea conferinţelor, simpozioanelor, festivalurilor, filmelor documentare, studierea arhivelor, efectuarea sondajelor şi cercetărilor periodice pe teren pentru studiul comparativ şi evolutiv al variantelor, crearea bazelor de date locale şi raionale, editarea materialelor didactice care vor fi incluse în circuitul educaţional şi ştiinţific.

În spiritul Convenţiei UNESCO, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea privind protejarea patrimoniului cultural imaterial, nr. 58 din 29. 03. 2012, care cuprinde „totalitatea creaţiilor tradiţionale, orale, autentice, transmise din generaţie în generaţie, exprimate în forme literare, muzicale, coregrafice sau teatrale, precum şi ansamblul practicilor, reprezentărilor, expresiilor, cunoştinţelor şi abilităţilor – împreună cu instrumentele, obiectele, artefactele, vestimentaţia specifică, accesoriile şi spaţiile culturale asociate acestora – pe care comunităţile, grupurile şi, după caz, indivizii le recunosc ca parte integrantă a patrimoniului lor cultural" [1]. Aceste creaţii exprimă fundamentele spirituale identitare, valorile morale, etice şi estetice ale poporului, mărturia esenţializată a gândirii, activităţii, sensibilităţii şi imaginaţiei creatoare a oamenilor, din trecutul istoric şi până astăzi.

În conformitate cu art. 9 al acestei legi, drept măsură de protejare, a fost elaborat Registrul Naţional al Patrimoniului Cultural Imaterial din Republica Moldova (Vol. A), care reglementează instituirea, completarea, ţinerea şi actualizarea acestei lucrări, realizate după principiile promovate de documentele UNESCO, pentru a stimula cercetarea unui domeniu de importanţă pentru identitatea culturală a comunităţilor care alcătuiesc societatea noastră. Prin acest registru s-au luat la evidenţa de stat 510 elemente de patrimoniu pentru salvgardarea lor, pentru a le spori vizibilitatea, şi de a stimula interesul societăţii faţă de acest patrimoniu. Aceste elemente sunt viabile atâta timp cât oamenii le fac să circule, le consideră utile în procesele identitare. În următorul volum, care va avea indicele „B", se vor include elementele prin care vor fi evidenţiate grupurile etnice minoritare din R. Moldova pentru a demonstra diversitatea, reprezentativitatea şi bogăţia majoră a PCI, care, în conformitate cu art. 4 al Legii, se remarcă prin: caracterul anonim al originii creaţiei; transmitere cu precădere pe cale orală; delimitare după următoarele criterii: teritoriu, etnie, religie, vîrstă, sex şi socioprofesie; percepţie a elementelor ca fiind foarte importante şi intrinsec legate de comunităţile în care au fost create, păstrate şi transmise.

În acest sens, cîteva domenii de manifestare a patrimoniului cultural imaterial sunt tradiţiile şi expresiile artei sau ale practicii coregrafice precum sunt dansurile populare şi spaţiile unde se desfăşoară (medean), precum şi structurile culturale tradiţionale: ceata flăcăilor, hora, şezătoarea, claca.

Din capitolul III al legii deducem că *sistemul de protejare a patrimoniului cultural imaterial este asigurat de un cadru instituţional ierarhizat, care include ansamblul autorităţilor administraţiei publice cu un set atribuţii şi reponsabilităţi în domeniu.*

Instituţiile de management cultural. Ministerul Educaţiei, Culturii şi Cercetării este autoritatea administraţiei publice centrale de specialitate responsabilă de elaborarea, coordonarea şi monitorizarea politicilor, a strategiilor şi a normelor specifice în vederea protejării patrimoniului cultural imaterial naţional, precum şi a programelor privind identificarea, documentarea, cercetarea, conservarea, transmiterea, promovarea, revitalizarea şi punerea în valoare a patrimoniului cultural. Întru realizarea a cestor atribuţii, a creat Comisia Naţională pentru salvgardarea patrimoniului cultural imaterial; a instituit Registrul naţional al PCI; a elaborat Catalogul naţional al arhivelor cu înregistrări de PCI; aprobă dosarele de patrimoniu ale elementelor PCI; susţine financiar prin runde de granturi programele de cercetare şi de editare a materialelor; asigură implementarea legislaţiei; iniţiază înaintarea elementelor de patrimoniu pentru a fi înscrise în Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al umanităţii sau în Lista de salvgardare a patrimoniului cultural imaterial.

Comisia naţională pentru salvgardarea patrimoniului cultural imaterial elaborează şi propune Ministerului Educaţiei, Culturii şi Cercetării proiectele planurilor de acţiuni pentru implementarea strategiilor, politicilor şi programelor naţionale privind protejarea PCI; elaborează norme şi metodologii în domeniul cercetării, conservării şi valorificării elementelor PCI; pregăteşte dosarele de patrimoniu, cu elementele candidate la înscriere în Lista reprezentativă a PCI a umanităţii; evaluează arhivele instituţiilor care gestionează PCI şi expertizează activităţile în domeniu.

Centrul naţional de conservare şi de promovare a patrimoniului cultural imaterial susţine metodologic activitatea organelor de specialitate din teritoriu şi asigură viabilitatea elementelor PCI în formele sale tradiţionale; contribuie la transmiterea elementelor PCI către generaţia tînără prin organizarea activităţilor de promovare a patrimoniului cultural cu diseminarea cunoştinţelor despre specificul naţional şi al zonelor etnografice, cum sunt festivalurile naţionale de folclor.

Comisia naţională a Republicii Moldova pentru UNESCO se preocupă de evaluarea necesităţilor instituţiilor în domeniul implementării Convenţiei UNESCO privind salvgardarea PCI.

Centrul republican pentru copii şi tineret „Artico" organizează, bienal, Festivalul internaţional „Hai la joc", cu participarea formaţiilor de dans popular din zonele etnografice ale Republicii Moldova, României şi Ucrainei, fapt ce demonstrează unitatea culturală a românilor.

Clubul coregrafilor din Republica Moldova – serviciu al Bibliotecii naţionale, desfăşoară ateliere de instruire cu specialiştii în coregrafie, conductori ai formaţiilor artistice din raioanele republicii în scopul perfecţionării măiestriei interpretative, dar şi pentru a identifica în comunităţi dansuri folclorice care prezintă interes pentru cercetarea ştiinţifică.

Direcţiile / secţiile raionale / municipale de cultură susţin metodologic activitatea instituţiilor din teritoriu; inventariază elementele patrimoniului cultural imaterial din comunităţi; creează dosare de patrimoniu completând arhivele şi bazele de date cu informaţii înregistrate pe diverse suporturi moderne şi desfăşoară festivaluri de folclor.

Anual, Secţia cultură a Consiliului raional Ialoveni organizează Festivalul – concurs raional al datinilor şi obiceiurilor de iarnă „V-am ura, v-am tot ura", cu participarea ansamblurilor etnofolclorice din localităţi, în scopul promovării varietăţii şi virtuozităţii jocurilor spectaculoase cu măşti zoomorfe, şi recuzita rituală, pe ritmurile exuberante ale muzicii: caprele căluţii, ursul, cucoşul, etc...

Autorităţile administraţiei publice locale sunt exponentele legale ale comunităţilor deţinătoare de patrimoniu, cooperează cu autorităţile centrale de specialitate, în vederea elaborării programelor privind identificarea, documentarea, cercetarea, conservarea, transmiterea, promovarea şi punerea în valoare a patrimoniului cultural. Pentru îndeplinirea acestor atribuţii prevăd în bugetele anuale mijloace pentru finanţarea activităţilor de-a asigura viabilitatea creaţiei tradiţionale autentice prin desfăşurarea manifestărilor culturale; de a recunoaşte şi a susţine păstrătorii şi transmiţătorii elementelor de patrimoniu cultural imaterial din partea comunităţii, a specialiştilor şi a publicului în cadrul sărbătorilor localităţii; de a dezvolta iniţiative comunitare privind protejarea şi revigorarea elementelor PCI, ce pot constitui o sursă de dezvoltare economică şi socială la nivel local.

Spre exemplu, tradiţional, în luna octombrie, Primăria Horeşti şi Consiliul raional Ialoveni organizează Festivalul horelor, cu genericul: „Drag sufletului horeştean", cu participarea formaţiilor artistice din raioanele republicii care interpretează o suită de dansuri autentice specifice vetrei etnografice: zestrea, coasa, gânjeul, rotunda şi vengherca, mărunţica, floricica, cărăşelul, şapte paşi, hostropăţ, răzeşeasca, polca din bătrîni, sârba moldovenilor, bătuta, hora satului, etc. Aceste creaţii exprimă registrul stărilor sufleteşti ale omului, temperamentele puternice şi energia inepuizabilă a ţăranului prin natura lui intrinsecă.

Anual, Primăria Bardar şi Consiliul raional Ialoveni organizează Festivalul de folclor „Frunza nucului" pentru a conserva creaţiile ce valorifică motivul frunzei de nuc, dar şi dansurile folclorice numite „frunza nucului", atestate în satele Bardar, Mileştii Mici şi Ţipala, practicate de perechile de săteni tineri şi căsătoriţi în cadrul tradiţiilor etnofolclorice circumscrise sărbătorilor calendaristice de vară: la Sfîntul Gheorghe, la Duminica mare cînd „se pune teiul la porţi", sau la „curăţitul fîntînilor de Rusalii", sau cînd „ies la iarbă verde". Aici observăm în complexitate importanţa şi utilitatea dansului în viaţa familiei şi a comunităţii împletindu-se cu forţele naturii, atît cu funcţie ritualică de cunoaştere reciprocă şi integrare socială, cât şi cu valenţe adînci apotropaice, de fertilitate sporită a pămîntului şi sănătate, de petrecere şi de divertisment artistic. Magia jocului şi melodia ritmată plăsmuiesc atmosfera de sărbătoare.

Subliniem şi rolul sectorului privat în salvgardarea dansurilor în cadrul tradiţiilor etnofolclorice de calendar, precum Muzeul „Casa părintească" din satul Palanca, Călăraşi, sau Complexul etno-cultural „Vatra", care organizează diferite manifestări culturale cu evoluarea formaţiilor artistice din ţară, fapt ce prezintă interes deosebit pentru mass-media şi societatea civilă.

O metodă eficientă de conservare şi promovare este aplicată de cercetătorii sectorului de folclor prin înregistrarea materialului cules şi transpus în scenă de ansamblurile folclorice, digitalizarea lui, pentru a facilita accesului publicului larg la memoria culturală şi la comorile inestimabile ale spiritualităţii autohtone.

Documentarea complexă şi înregistrarea elementelor PCI în Registrul naţional, sunt prerogativele instituţiilor ştiinţifice şi educaţionale. Institutul Patrimoniului Cultural iniţiază şi derulează programe privind activităţile de identificare, de documentare, de conservare, de cercetare, de valorificare. Academia de Muzică, Teatru şi Arte Plastice facilitează pregătirea de tineri specialişti în domeniu care asigură transmiterea patrimoniului cultural imaterial. Sectorul de folclor al Institutului de filologie română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu" cercetează şi tezaurizează elementele de patrimoniu şi elaborează lucrări ştiinţifice. Muzeul naţional de etnografie şi istorie naturală a Moldovei realizează cercetări în teren, colecţionează, inventariază şi asigură condiţii de păstrare a elementelor PCI pentru transmiterea către tânăra generaţie.

Baza arhivistică constituie fundamentul pentru realizarea conservării patrimoniului. Sunt de o mare valoare pentru cercetarea etnografică şi folcloristică materialele din prestigioasele arhive ale instituţiilor gestionare de PCI: arhiva Sectorului de folclor a Institutului de filologie şi a Institutului patrimoniului cultural, arhiva Academiei de muzică, teatru şi arte plastice, fondul Centrului naţional de conservare şi promovare a patrimoniului cultural imaterial, arhiva ştiinţifică a Muzeului naţional de etnografie şi istorie naturală a Moldovei, fondul fonogramic al IPNA „Teleradio-Moldova" şi Arhiva Naţională a Republicii Moldova. Modernizarea şi dezvoltarea arhivelor rămâne o condiţie primordială. Arhivarea materialelor rezultate din expediţiile de teren, asigură dezvoltarea durabilă a cercetării pentru care optează comunitatea ştiinţifică.

Considerăm că, metodele de conservare și promovare a jocurilor populare își au izvorul în perioada interbelică, cînd a luat amploare cercetarea culturală grație Școlii sociologice de la București, fondată de academicianul Dimitrie Gusti, care avea inițiativa de a crea Arhiva folclorică națională prin investigarea complexă a vieții satului. Promotor al cercetărilor monografice pluridisciplinare, Petre Ștefănucă, secretar al Institutului social român din Basarabia, a explorat științific patrimoniul cultural din Basarabia, prin efectuarea expedițiilor pe teren în zonele: a) centrală (județele Lăpușna și Orhei); b) de sud (județele Tighina, Cetatea Albă, Ismail); c) de nord (județul Soroca)" [4, p. 5]. A cules materiale etnografice și folclorice, conform metodei anchetei monografice, în baza unui chestionar minuțios elaborat, și a pus temelia unei arhive științifice reflectată în edițiile periodice prestigioase ale timpului: ,,Folclor din județul Lăpușna", în ,,Anuarul arhivei de folclor", București, 1933; 2. ,,Cercetări folclorice pe Valea Nistrului de Jos", în Anuarul arhivei de folclor a Academiei Române", București, 1937; 3. ,,Datinele de Crăciun și Anul Nou pe Valea Nistrului de Jos", în ,,Buletinul Institutului de cercetări sociale ale României, Regionala Chișinău", 1939. Aceste studii demonstrează că hora satului este locul unde se întîlnesc tinerii și se înfiripează poveștile de dragoste. Aici comunitatea este observatorul ce consfințește relațiile create între flăcăi și fete.

Un exemplu îl atestăm în lucrarea ,,Hora în regiunea Iurcenilor", Petre Ștefănucă menționa că, ceata de flăcăi ,,fac zioc" la Anul Nou, Bobotează, Paști, de Duminica mare, de Sfînta Maria și de hramul bisericii. Hora este oganizată de flăcăii fruntași numiți ,,cămărași", care colectează o taxă proporțională cu vîrsta de la alți flăcăi care vin la horă, tocmesc lăutarii, masa și cinstea. În centrul satului se întinde o horă mare, cîntă două tarafe din ambele părți ca să se audă mai bine ritmul. Dansează mai întîi flăcăii apoi fetele. Vin flăcăi de alte sate pe o rază de 30 km, supranumiți ,,verișcani", care, dacă doresc să danseze cu o fată, atunci, cer învoire flăcăilor din acest sat. Dacă acceptă, băieții le învârtesc de două ori în horă și își schimbă fetele ,,la zioc". Flăcăii din alte sate nu achită taxe, la fel și fetele nu plătesc nimic, cu condiția că vor dansa cu toți flăcăii. Dacă o fată refuză un flăcău care o invită la dans, atunci flăcăul o scoate afară din joc și anunță lăutarii să-i cânte marșul. Repertoriul dansurilor executate este variat: hora, ziocul moldovenesc, sârba, pădurețul, hăngușorul, bătuta, coasa și frunza nucului se dansau la nunți și cumătrii, dar și hostropățul, cînd se joacă zestrea. Totodată s-au suprapus sub influența străină și dansurile: valsul, polca, șaerul, vengherca, care se explică prin faptul că, tinerii doreau mai mult dansuri în doi și mai puțin în grup cum este hora. S-a început a dansa și tangoul văzute de flăcăi la sărbătorile intelectualilor, dar într-un mod exagerat, cu tropotituri și izbituri sălbatice. Tradițiile etnofolclorice de calendar se încheiau cu hora satului, iar cele de familie cuprindeau neamurile în horă [5, II, p. 123-127].

O provocare actuală este confruntarea tradiției cu modernitatea, drept consecință a exodului tinerilor peste hotarele țării, sătenii așteaptă ca administrația publică să organizeze hora satului la sărbători. Subliniem că, hora este prezentă în miezul tradițiilor etnofolclorice păstrată și valorificată atât de tineri, dar mai ales de formațiile artistice. Primăriile localităților organizează hora satului a doua sau a treia zi de Crăciun, de Paști, de hramul localității și la festivalurile de folclor, când faimoșii dansatori încing o mîndră horă între generații care trezește nostalgia vremurilor vechi, cînd întîlnirea cu lăutarii și dansatorii era cea mai așteptată de comunitatea sătească.

În sensul evocat mai sus, am trasat următoarele concluzii:

1. La etapa actuală, autoritățile statului s-au angajat să realizeze cadrul normativ, să inventarieze elementele de patrimoniu cultural imaterial și să ia măsuri de salvgardare pentru a fi transmis generațiilor viitoare. Politicile culturale constituie o piatră de temelie pentru conștientizarea rolului autorităților, cercetătorilor și reprezentanilor societății civile în procesul de valorificare a fenomenului horal în contextul integrării europene.

2. Necesitatea renovării și restabilirii Arhivei naționale de folclor, precum și revitalizarea festivalurilor tematice regionale și naționale, pentru ca dansurile folclorice să fie revalorificate și reincluse în circuit.

3. Stimularea spiritului creativ al tuturor comunităților pe fundalul conservării valorilor moștenite și implicarea ONG – urilor în atragerea resurse financiare din rundele de granturi pentru implementarea proiectelor culturale.

4. După modelul Registrului Național al PCI, trebuie să fie înregistrate creațiile coregrafice ale fiecărei zone etnografice, prin elaborarea registrelor locale. Fenomenul horal va fi viabil atât timp, cât vor fi valorificat de către populația localităților din R. Moldova.

Bibliografie:

1. Legea Republicii Moldova nr. 58 din 29. 03. 2012, privind protejarea patrimoniului cultural imaterial. În: ,,Monitorul Oficial", nr. 76 - 80, 20. 04. 2012.

2. Registrul Național al Patrimoniului Cultural Imaterial din Republica Moldova, Vol. A. Chișinău: Lumina, 2012. 224 p.

3. Buzilă, Varvara. Salvgardarea patrimoniului cultural imaterial. În: ,,Akademos". 2010, nr. 2(17), p. 44-48.

4. Ștefănucă, Petre V. ,,Datini și creații populare". Text ales și stabilit, studiu introductiv, note și comentarii de Grigore Botezatu. Chișinău: Știința, 2008. 436 p.

5. ,,Ștefănucă Petre V., Folclor și tradiții populare". Alcătuire, studiu introductiv, bibliografie, comentarii și note de Grigore Botezatu și Andrei Hîncu, vol. I – II, Chișinău, Știința, 1991.

DR. MARIANA COCIERU

Grigore Botezatu – eminent cercetător al folcloristicii românești din Basarabia

Efectuând o incursiune analitică în istoria folcloristicii din Basarabia din perioada postbelică, am identificat câteva nume notorii care au stat la baza consolidării științei care studiază patrimoniul cultural imaterial al românilor din Basarabia, Ucraina și Federația Rusă. Coleg cu folcloriști renumiți, precum Nicolae Băieșu, Andrei Hâncu, Victor Gațac, Efim Junghietu, Sergiu Moraru, Liliana Hanganu, Victor Cirimpei, Iulian Filip, Ion Buruiană, Tudor Colac, Tatiana Butnaru, Ana Graur etc., dr. în filologie Grigore Botezatu este un specialist recunoscut nu doar în spațiul basarabean, dar și dincolo de Prut și Nistru, grație numărului impunător de creații epice identificate, documentate și îngrijite de folclorist, care, prin intermediul traducerilor, au ajuns a ne reprezenta drept o națiune cu profunde tradiții folclorice, conservate iscusit în fenomenul povestitului oral. Concludente în acest sens sunt și afirmațiile etnologului Sergiu Moraru care vin să confirme statul de „carte de vizită" al folclorului românesc din Basarabia, antologat de cercetătorul epicii populare: „Prin cărţile lui Grigore Botezatu lumea fermecată a basmelor moldovenești a fost cunoscută de la Atlantic și până la Pacific, a devenit un bun spiritual al copiilor de diferite naționalităţi. Povești moldovenești au fost editate la Vilnius și Tbilisi, la Berlin și la Sofia, la Moscova și la Kiev, la Riga (în inspirata traducere a lui Leons Briedis), la Tokio și Londra. Basmele lui au o geografie bibliografică aproape că imposibil de a fi identificată până la capăt" (Moraru Sergiu, 1989).

Ilustrul folclorist Grigore Botezatu s-a născut la 14 ianuarie 1929 în familia lui Gheorghe Botezatu și Ana Barbulea, țărani răzeși dintr-o localitate relativ tânără, amplasată la nordul Republicii Moldova (satul Baraboi, județul Bălți, azi raionul Dondușeni), atestată documentar în 1823. Rădăcinile familiei Botezatu descind din satul Scăieni. Pe la mijlocul secolului al XIX-lea strămoșii folcloristului s-au stabilit cu traiul în localitatea Baraboi, populația căruia în câteva decenii a crescut vertiginos.

Reprezentant al generației copiilor Basarabiei care au simţit pe viu acțiunile tragice ale războiului, într-un interviu pentru Proiectul Național „Arhiva de voci", folcloristul ne-a mărturisit cu durere în suflet despre suferințele suportate în perioada postbelică, anii cumpliți ai foametei și deportărilor, și ai regimului totalitar. Din relatările fratelui Ion Botezatu, dar și din propriile-i amintiri, aflăm că a fost un copil exemplar, pasionat de lectură și cunoștințe: „Am avut norocul, zice Grigore Botezatu, să gustăm și din nestematele folclorice ale lui Tudor Pamfile. Cartea era atât de roasă, că nu i se mai cunoșteau coperțile și literele erau deja șterse. Mergea din mână în mână. Ajunsese pe la noi și splendidele creațiuni ale «Sfătosului bunic», Ion Creangă".

Nu doar anii de școală, dar și imaginea casei părintești și a părinților rămâne vie în memoria etnologului, trezindu-i emoții nostalgice după timpurile demult încorsetate în istorie. Într-un interviu cu jurnalista Claudia Darienco, unul din cei trei frați ai folcloristului, Ion Botezatu, reconstituia imaginea casei părintești astfel: „Ne-am trezit... într-o ogradă largă de 0,5 ha, la o margine de sat, la început de țarină, cu două case, livadă și vie. ...Casele noastre erau văruite cu un alb orbitor, trase cu brâie, acoperite cu șindrilă. Una din case era cea bătrânească. În ea trăiau buneii. Casă frumoasă, ca-n povești, cu fața la soare, de arhitectură tradiţională de la nordul Basarabiei. Avea prispă lată vopsită cu humă: în nopțile de vară, cu năduf, bunelul își găsea odihna pe prispă. ...Livada

și via de o rară frumusețe erau separate de restul ogrăzii cu un gărducean împletit în nuiele". Pe unul dintre pari odihnea un craniu de cal. Drept totem arhaic, „calul reprezenta la strămoșii noștri divinitatea care protejează curtea" – ne explică omul de știință Grigore Botezatu cu referire la acest element. Copilul Grișa, așa cum era dezmierdat în familie, a fost foarte atașat de bunicul său. Anume poveștile bunelului Ion al lui Cozma Botezatu au lăsat urme adânci în sufletul viitorului folclorist. Realitate pe care ne-o dezvăluie însuși cercetătorul, atunci când îl descrie ca pe „un mare meșter la ticluirea întâmplărilor neverosimile".

Apoi a urmat vremea școlii primare (1936-1940), unde se conturează chipul profesorului drag: „Învățătorul nostru ne mângâia cu vorba-i domoală și ne obișnuisem că nu puteam lipsi nicio zi de la lecții. Mai târziu, mi-am dat seama că acesta era un talent, talent ce vine de la natură, împodobit cu cunoștințe. Am prins de la el chiar și gustul poveștilor și al pătărăniilor populare, încât mă interesam mai târziu la bătrânii satului ce-și amintesc ei de la străbunii lor. Așa a început drumul meu spre colectarea folclorului. Și nu numai poveștile, dar și alte genuri folclorice le-am prins din copilărie. Formam cete de urători și la Crăciun și Sfântul Vasile mergeam din ca să în casă cu colinda și uratul. <...> În școală încă fiind, mi-am dat seama că unele pătărănii și povești trebuie fixate, fiindcă autorii lor se trec, însă ele trebuie să rămână", notează cercetătorul.

În anul 1940 repetă cl. a IV-a în școala sovietică, apoi în 1941-1943 urmează două clase de școală românească. În anul 1943 este admis în clasa I a Liceului Comercial „Regele Mihai I" din or. Balți. În septembrie 1944 revine în școala medie din Baraboi.

A urmat o perioadă dificilă de studii: „greutățile care au fost în învățământ le-am suportat deplin, abia în clasa IX-a a apărut un manual de fizică, cele românești erau interzise. Însă am avut noroc de profesori buni, cu studii universitare la Iași și la Sorbona", subliniază folcloristul Grigore Botezatu.

În anul 1949 a absolvit școala medie din satul natal, iar în 1954 – Facultatea de Istorie și Filologie a Universității de Stat din Chișinău. Ulterior, proaspătul absolvent devine cercetător științific la Institutul de Istorie, Limbă și Literatură al Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a Uniunii Sovietice.

Din 1979 până în 1999 este șeful Secției de Folclor și între 1991-1999 deține funcția de director adjunct al Institutului de Etnografie și Folclor al Academiei de Științe a Republicii Moldova, în prezent activează ca cercetător științific coordonator la Sectorul de Folclor al Institutului de Filologie Română „B. P. Hasdeu".

Palmaresul activităților sale științifice înscriu 65 de ani dăruiți memoriei colective a poporului și spiritualității românești. Radiografierea acestora ne permit evidențierea câtorva direcții de cercetare: consemnarea și documentarea creațiilor populare, studierea și interpretarea acestora în contribuții monografice, selecția, îngrijirea și publicarea culegerilor de folclor, traducerea din folclorul altor popoare, în special a prozei populare, îngrijirea edițiilor cu materiale artistice și științifice ale predecesorilor folcloriști, studierea istoriei folcloristicii și a teoriilor de clasificare a speciilor folclorice etc.

Activitatea de folclorist l-a ademenit pe Grigore Botezatu încă în perioada studenției. Era preocupat de a însuși corect metodologia culegerii materialului folcloric, de a rezolva problema detectării informatorilor, de a stabili relațiile de colaborare cu aceștia, de a tezauriza informatorii talentați cu o personalitate creatoare distinctă. Și-a fundamentat cunoștințele studiind operele științifice ale savanților B. P. Hasdeu, S. Fl. Marian, Tudor Pamfile, Elena Niculiță-Voronca ș. a.

În perioada postbelică folcloristica din Basarabia a cunoscut o revigorare considerabilă în vederea consemnării materialelor etnofolclorice pe teren, grație lansării dezideratului de a constitui Arhiva de Folclor, inițial a Institutului de Istorie, Limbă și Literatură al Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a Uniunii Sovietice, iar din 1958 a Institutului de Limbă și Literatură. Alături de colegii de sector, Grigore Botezatu a participat la culegerea și sistematizarea constituentelor de patrimoniu cultural imaterial, pledând pentru o cercetare științifică argumentată cu probe veridice identificate pe teren, având o deosebită predilecție față de: proza populară (povești, parabole, legende, snoave ș. a.); genurile folclorice scurte (proverbe, zicători, ghicitori); eposul haiducesc ș.a.

Primul informator i-a fost bunelul Ion al lui Cozma Botezatu. Apoi au urmat nume de povestitori iscusiți în arta narațiunilor populare orale: Trifan Baltă din Bleșteni, Edineț; Mihail Timircan și Toader Fugaru, din Bursuc, Nisporeni; Constantin Daraban din Bilicenii Vechi, Sângerei; Constantin Crețu din Ursari, Călărași; Ion Piscu din Baurci Moldovenesc, Cahul; Alexandra Pârvan din Bierți, Orhei; Damian Târzia din Sofia, Hâncești; Gheorghe Margine din Năvârneț, Fălești; Gavril Stelea din Temeleuți, Camenca; Alexei Coșeru din Pârjolteni, Călărași; Toader Ciupercă din Bahmut, Călărași, Gheorghe Croitoru din Bălărești, Nisporeni; Dumitru Hortolomei din Cociulia, Cantemir; Iacob Cara din Varnița, Anenii Noi; Dionisie Morozanu din Morozeni, Orhei; Isidor Junea din Bașcalia, Comrat; Dinu Vasile din Lâsaia Gora, Pervomaisc, Nicolaev, Ucraina; Vladimir Costaș din Răchita, Novoselița, Cernăuți; Vladimir Munteanu din Kamâșovka, Ismail, Odesa; Ion Pompărău din Novo-Pokrovka, Ismail, Odesa ș. a. Numele talentaților naratori populari și a creațiilor culese au fost promovate de către harnicul cercetător în numeroase articole de popularizare a științei în mass-media, în cadrul emisiunilor radio și TV, a concursurilor și festivalurilor de folclor (Povestea vorbei, Rapsozii Moldovei, La vatra horelor etc.).

A înregistrat texte folclorice în satele din Republica Moldova, în

localităţile româneşti din regiunile ucrainești (Odesa, Nicolaev, Chirovograd, Cernăuți, nordul Maramureșului, numit astăzi Transcarpatia), din Rusia (ţin. Crasnodar) ș. a. Grigore Botezatu este unul dintre puţinii oameni de ştiinţă, care a cules material folcloristic de la basarabenii din lagărele de muncă forţată – Gulag. „În anii 80, ne mărturisește folcloristul, am efectuat o expediţie în Kazahstan, sărmanii luaseră cu ei viţă-de-vie din Basarabia. Atunci am băut vin moldovenesc din Kazahstan și mi-a rămas în memorie cântecul „Dorul de Basarabia”: „Dorule, nu mă-nghie, / Basarabia nu-i cole, / Basarabia-i loc departe, / Nici scrisoarea nu răzbate”.

Debutează cu prima colecţie de folclor, Poveşti norodnice moldoveneşti, în 1955. Unele dintre culegerile cercetătorului (11 antologii) au fost traduse în numeroase limbi străine (engleză, franceză, germană, spaniolă, japoneză, bulgară, slovacă, rusă, ucraineană, belorusă, georgiană etc.). Distinsul folclorist a transliterat în graiul românesc și a editat la Chișinău peste 30 de culegeri folclorice ale diferitelor popoare: Poveşti norodnice tadjice, Chișinău, 1954; Ivan cel mic-isteţ și voinic. Poveşti ruseşti, Chișinău, 1956; Poveşti indiene, Chișinău, 1958; Poveşti norodnice chinezeşti, Chișinău, 1959; Ceathan lăutarul. Poveşti populare incaşe, Chișinău, 1960; Poveştile Birmei, Chișinău, 1964; Povestea lui Bahtiar. Poveşti azerbaidjene, Chișinău, 1965; Poveşti ruseşti. Prelucrare de A. N. Tolstoi, Chișinău, 1966; Meşter faur, mâini de aur. Poveşti populare ruseşti, Chișinău, 1967; Vino poveste, vino! Poveşti și proverbe ale popoarelor Etiopiei și Sudanului povestite pentru copii de L. Linbarskaia, Chișinău, 1967.

Pentru munca uimitoare de culegere și publicare a nestematelor populare a fost acceptat în Uniunea Scriitorilor în 1957.

Principiile de clasificare a speciilor folclorice au constituit un deziderat important pentru oamenii de ştiinţă din centrele etnologice internaţionale. Evocatoare în acest sens sunt numeroasele conferinţe organizate de către Societatea Internaţională pentru Cercetarea Naraţiunilor Populare la Budapesta (1963), Moscova (1964), Athena (1964), Bucureşti (1965), în cadrul cărora a participat și folcloristul de la Chișinău. În urma recomandărilor propuse în cadrul forumului ştiinţific Congresul al VII-lea Internaţional de Antropologie și Etnologie de la Moscova, organizat în august 1964, Grigore Botezatu întreprinde o clasificare a folclorului literar în funcţie de criteriile istorico-cronologic și tematico-artistic. Principiile respective au fost analizate cu succes în teza de doctorat Genurile folclorice și realitatea istorică (pe baza folclorului haiducesc), pe care o susţine în 1966. În aceeași ordine de idei, peste un an îi apare monografia Folclorul haiducesc în Moldova, în care autorul analizează eposul eroic, cântecul istoric, doina și dramele haiduceşti ca pe un conglomerat de creaţii artistice consolidate într-un context istoric și social bine definit, excluzând ipoteza apariţiei incidentale a acestora. Peste ani, folcloristul se orientează în mod special asupra definirii și clasificării textelor de proză populară: poveşti, parabole, legende, tradiţii istorice, snoave etc.

Împreună cu folcloriştii de la sector a participat laborios la întocmirea, redactarea și editarea celor trei serii de culegeri de folclor înregistrat la românii din R. Moldova, Ucraina și Federaţia Rusă. Fundamentală între acestea este Creaţia populară moldovenească (în 16 volume) (1975-1983), la elaborarea căreia cercetătorii de la Academie au muncit mai mult de un deceniu. Autorul semnează trei volume din respectiva serie: Legende, tradiţii și poveşti orale, Chișinău, 1975; Poveşti fantastice, Chișinău, 1976; Poveşti nuvelistice, Chișinău, 1980; și altele în calitate de membru al colegiului de redacţie: Poezia populară a obiceiurilor calendarice (1975) de Nicolae Băieşu; Poezia lirică populară (1975) de Ion Ciobanu; Balada populară (1976) de Andrei Hâncu; Cântece populare de dragoste (1977) de Efim Junghietu; Strigături, amintiri și scrisori versificate (1978) de Efim Junghietu și Sergiu Moraru; Folclorul copiilor (1978) de Nicolae Băieşu; Snoave și anecdote (1979) de Victor Cirimpei; Folclorul obiceiurilor de familie (1979) de Andrei Hâncu și Valentin Zelenciuc; Ghicitori (1980) de Sergiu Moraru; Proverbe și zicători (1981) de Efim Junghietu; Teatru popular (1981) de Gheorghe Spătaru și Iulian Filip; Cântece revoluţionare și sovietice (1982) de Ion Ciobanu și Ion Buruiană; Eposul eroic (1983) de Victor Gaţac. Lucrarea colectivă s-a bucurat de o apreciere merituoasă din partea recenzenţilor din ţară și de peste hotare, amintim că în 1991 colectivului de autori le-a fost acordat Premiul „Dacia” al Ministerului Culturii al Republicii Moldova.

Al doilea ansamblu de culegeri folclorice a avut drept scop publicarea creaţiilor populare conform zonelor etnografice. Nominalizez lucrările la care a lucrat Grigore Botezatu alături de colegii săi: Folclor din părţile codrilor (1973), Folclor din Bugeac (1982), Folclor din nordul Moldovei (1983), Folclor din stepa Bălţilor (1984), Folclor din câmpia Sorocii (1989), Folclor din ţara fagilor (1993), Cât îi Maramureşul... (1993), Folclor de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului (în 2 volume, 2008-2009).

În cea de a treia serie – Mărgăritare – destinată generaţiei tinere, folcloristul a elaborat trei culegeri: Auzit-am din bătrâni. Legende moldoveneşti, Chișinău, 1981, De n-ar fi, nu s-ar povesti, Chișinău, 1983; Plugul de aur. Parabole și poveşti nuvelistice, Chișinău, 1985.

Prezentările scenice ale creaţiilor folclorice în cadrul ediţiei a doua a Festivalului de folclor „La vatra horelor” au fost reflectate în culegerea Frumos e la şezătoare (în colaborare, 1983). În total, a întocmit și a editat, în particular sau în colaborare, peste 40 de culegeri de folclor. Enumerăm câteva: Poveşti norodnice moldoveneşti, Chișinău, 1955; Poveşti, Chișinău, 1956; Basme și snoave, Chișinău, 1958; A fost odată. Poveşti și snoave, Chișinău, 1966; Făt-Frumos și Ileana

Cosânzeana – sora Soarelui, Chișinău, 1967; Peneș-împăratul, Chișinău, 1968; Povești populare moldovenești, Chișinău, 1972; Doi Feți-Logofeți cu părul de aur. Povești populare moldovenești, Chișinău, 1980; Auzit-am din bătrâni. Legende moldovenești, Chișinău, 1981; Povești populare moldovenești, Chișinău, 1981; De n-ar fi, nu s-ar povesti, Chișinău, 1983; Plugul de aur. Parabole și povești nuvelistice, Chișinău, 1985; La izvoare. Povești, poezie populară și cercetări de folclor, Chișinău, 1991; Făt-Frumos și Soarele. Povești populare din Basarabia, prefață de Iordan Datcu, București, 1995; Nourul omului, Chișinău, 1997; Coroana de aur. Povești populare, Chișinău, 2007; Povești cu Feți-Frumoși și Ilene Cosânzene, Chișinău, 2012; Povești și snoave (culegere de texte folclorice), Chișinău, 2013 etc.

De remarcat e și contribuția savantului la dezvoltarea științei despre folclor din Basarabia. Alături de colegii din mediul academic a participat la elaborarea și editarea primelor lucrări de sinteză privind istoria folcloristicii, teoria și metodele de cercetare ale creației populare imateriale: Izvor veșnic viu (Chișinău, 1961), Schițe de folclor moldovenesc (Chișinău, 1965), Folclor moldovenesc (crestomație alcătuită din cele mai relevante texte etnofolclorice destinată cadrelor didactice, studenților, Chișinău, 1966), Folclor moldovenesc: Studii și materiale (Chișinău, 1968), Studii și materiale de folclor (Chișinău, 1971); Estetica folclorului moldovenesc (Chișinău, 1974), Relații moldo-ruso-ucrainene (Studii, materiale, bibliografie) (Chișinău, 1981), Speciile folclorice și realitatea istorică (Chișinău, 1985); Creația populară (Curs teoretic de folclor românesc din Basarabia, Transnistria și Bucovina) (Chișinău, 1991) și Crestomație de folclor moldovenesc (Chișinău, 1989) – ultimele două reprezentând suporturi didactice pentru studenții și cadrele didactice ale instituțiilor superioare de învățământ.

A contribuit la evaluarea moștenirii lucrărilor în sfera folcloristicii românești. A publicat articole despre preocupările etnofolcloristice ale lui D. Cantemir, I. Neculce, I. Creangă, M. Eminescu, A. Mateevici, T. Pamfile, P. Ștefănucă, Gh. V. Madan, T. Gălușcă și a îngrijit câteva ediții: Petre Ștefănucă, Folclor și tradiții populare, I-II, Chișinău, 1991 (în colaborare cu A. Hâncu); Nicolae Donțu, Talmaza, Ermoclia, Cioborciu: tezaur folcloric, ed. îngrij. de Vasile Grosu și Grigore Botezatu, Chișinău, 1999; Tatiana Gălușcă, Romulus I. Nicola, Folclor român din Basarabia, Chișinău, 1999 (în colaborare cu T. Colac); Petre Ștefănucă (1902-1942): Culegere tematică, Chișinău-Ialoveni, 2006 (în colaborare); Vasile Grosu, Talmaza: Creații folclorice, ed. îngrij. de Vasile Grosu și Grigore Botezatu, Chișinău, 2003; Petre V. Ștefănucă, Datini și creații populare, text ales și stabilit, studiu introductiv, note și comentarii de Grigore Botezatu, Chișinău, 2008; Gheorghe V. Madan, Un sat basarabean de codru: Trușenii, text stabilit, note, comentarii, corespondență, documente, fotografii, bibliografie de Grigore Botezatu și Tamara Apostol-Macovei, Chișinău, 2008.

Grație studiilor realizate, etnologul Grigore Botezatu a fost apreciat și recunoscut ca eminent om de știință atât în țară, cât și peste hotarele ei. A fost distins cu titlul onorific „Om emerit în știință" din RSSM (1990) și cu Premiul „Dacia" (1991), iar în 1993, împreună cu ceilalți colegi, a obținut Premiul „Simion Florea Marian" al Academiei Române. În 1996 i s-a oferit Cavaler al ordinului „Gloria Muncii", în 2004 – Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova și medalia „Dimitrie Cantemir" a Academiei de Științe a Moldovei. În 2014, la cei 85 de ani, conducerea Academiei de Științe a Moldovei i-a decernat Diploma Meritul academic.

Activitatea științifică a omagiatului a fost reflectată în enciclopedii și dicționare naționale și internaționale: Literatura și arta Moldovei: Enciclopedie (în 2 volume, 1985), Dicționarul general al literaturii române (în 7 volume, 2004); Dicționarul etnologilor români (de I. Datcu, 2006), Dicționarul scriitorilor români din Basarabia (1812-2010) (2010) ș. a.

La mulți ani, stimate coleg și MAESTRU AL SPIRITUALITĂȚII ROMÂNEȘTI!

Mihai Eminescu
(1850-1889)
Numai omu-i schimbător.
Pe pământ rătăcitor..
EMINESCU
OPERE
IV
MIHAI EMINESCU
II. POEZII
DOINĂ, DOR
FOLCLOR
Religiile
14/01/2019